

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRIMERJAVA DAVKA OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB MED
SLOVENIJO IN HRVAŠKO**

Ljubljana, junij 2020

KATJA KOVIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Katja Kovič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Primerjava davka od dohodka fizičnih oseb med Slovenijo in Hrvaško, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVEK OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI	3
1.1 Zakonodaja na področju davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji.....	3
1.2 Davčni zavezanci in obseg davčne obveznosti	5
1.2.1 Rezident.....	5
1.2.2 Nerezident	6
1.3 Predmet obdavčitve.....	6
1.3.1 Dohodek iz zaposlitve	7
1.3.2 Dohodek iz dejavnosti.....	9
1.3.3 Dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti	10
1.3.4 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice	12
1.3.4.1 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem	12
1.3.4.2 Dohodek iz prenosa premoženjske pravice	12
1.3.5 Dohodek iz kapitala	13
1.3.5.1 Obresti.....	13
1.3.5.2 Dividende	14
1.3.5.3 Dobiček iz kapitala	14
1.3.6 Drugi dohodki.....	17
1.3.7 Oprostitve plačila dohodnine.....	17
1.4 Davčna osnova in davčne olajšave	19
1.4.1 Splošna olajšava	19
1.4.2 Osebne olajšave	20
1.4.3 Posebna osebna olajšava	20
1.4.4 Posebna olajšava.....	20
1.4.4.1 Vzdrževani otroci	21
1.4.4.2 Vzdrževani družinski člani	22
1.4.5 Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	22
1.5 Stopnje dohodnine.....	22
2 DAVEK OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB NA HRVAŠKEM	23
2.1 Zakonodaja na področju davka od dohodka fizičnih oseb na Hrvaškem	23

2.2	Davčni zavezanci.....	24
2.2.1	Rezident	24
2.2.2	Nerezident	24
2.3	Predmet obdavčitve	25
2.3.1	Dohodek iz zaposlitve	25
2.3.2	Dohodek iz samozaposlitve	28
2.3.3	Dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic	29
2.3.4	Dohodek iz kapitala.....	30
2.3.4.1	Obresti	30
2.3.4.2	Dividende in deleži v dobičku na podlagi kapitala	30
2.3.4.3	Izključitve premoženja in uporabe storitev v zasebne namene	31
2.3.4.4	Delitev ali neobvezni nakup lastnih delnic	31
2.3.4.5	Prodaja finančnih instrumentov in strukturiranih produktov	32
2.3.5	Dohodek iz zavarovanja	32
2.3.6	Drugi dohodki	33
2.4	Davčna osnova in davčne olajšave	34
2.4.1	Osebne olajšave.....	34
2.4.1.1	Osebna olajšava	35
2.4.1.2	Vzdrževani družinski člani	35
2.4.1.3	Olajšava za zdravstveno zavarovanje	37
2.4.1.4	Olajšava za donacije	37
2.5	Dohodninske stopnje	37
3	MEDNARODNO OBDAVČEVANJE	37
3.1	Dvojna obdavčitev dohodka ali premoženja.....	38
3.2	Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja.....	38
3.3	Sporazum med državama o izogibanju dvojnega obdavčevanja	39
3.4	Uporaba sporazuma med državama o izogibanju dvojnega obdavčevanja ...	39
4	GLAVNE UGOTOVITVE IN PRIMERJAVE MED DRŽAVAMA.....	40
4.1	Primerjava zakonske podlage na področju posamezne države	40
4.2	Primerjava davčnih olajšav med državama	41
4.3	Primerjava dohodninskih stopenj med državama	42
4.4	Primerjava izračuna davčne osnove	44

4.4.1	Izračun davčne osnove za zavezanca v Sloveniji	44
4.4.1.1	<i>Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z minimalnim dohodkom</i>	46
4.4.1.2	<i>Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji s povprečnim dohodkom</i>	47
4.4.1.3	<i>Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z visokim dohodkom</i>	48
4.4.2	Izračun davčne osnove za zavezanca na Hrvaškem	48
4.4.2.1	<i>Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z minimalnim dohodkom</i>	49
4.4.2.2	<i>Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem s povprečnim dohodkom</i>	50
4.4.2.3	<i>Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z visokim dohodkom</i>	51
4.4.3	Glavne ugotovitve izračuna dohodnine med proučevanima državama	52
	SKLEP	53
	LITERATURA IN VIRI	54

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Prispevki za socialno varnost in njihove stopnje v Sloveniji za leto 2018	8
Tabela 2:	Splošna olajšava v Sloveniji za leto 2018	19
Tabela 3:	Posebna olajšava za vzdrževane otroke v Sloveniji za leto 2018	21
Tabela 4:	Stopnje dohodnine v Sloveniji za leto 2018	22
Tabela 5:	Vrsta in stopnja prispevkov od plače na Hrvaškem v letu 2018	28
Tabela 6:	Olajšava za vzdrževane otroke na Hrvaškem v letu 2018	36
Tabela 7:	Dohodninske stopnje na Hrvaškem v letu 2018	37
Tabela 8:	Stopnje dohodnine držav članic EU v letu 2018	43
Tabela 9:	Izračun osebnega dohodka po slovenskih predpisih	45
Tabela 10:	Izračun akontacije dohodnine pri regresu po slovenskih predpisih	45
Tabela 11:	Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z minimalnim dohodkom	46
Tabela 12:	Izračun dohodnine za zavezanca s povprečnim dohodkom	47
Tabela 13:	Izračun dohodnine za zavezanca z visokim dohodkom	48
Tabela 14:	Izračun osebnega dohodka po hrvaških predpisih	49
Tabela 15:	Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z minimalnim dohodkom	50
Tabela 16:	Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem s povprečnim dohodkom	50
Tabela 17:	Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z visokim dohodkom	51

SEZNAM KRATIC

EU - Evropska Unija

EUR - Evro

HRK - Hrvaška kuna

OECD – (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

PDPZ - Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

SFRJ - Socialistična Federativna Republika Jugoslavija

ZDDPO-2 - Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

ZDoh-2 - Zakon o dohodnini

ZDoh-2A - Zakon o dohodnini

ZDoh-2R - Zakon o dohodnini

ZDR-1 - Zakon o delavnih razmerjih

ZIZDO - Zakon o izjemnem znižanju davčne obveznosti

ZPDoh - Zakon o porezu na dohodak

ZPIZ – Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

UVOD

Davki so sestavni del makroekonomske politike vsake države in nas spremljajo vse od rojstva do smrti. Med ekonomskimi subjekti so davki nezaželeni, saj predstavljajo neizbežni odvzem realnega dohodka in hkrati s tem ekonomskim subjektom ne omogočajo nobenih pravic. Temeljni namen plačevanja davkov je pridobivanje javnofinančnih prihodkov, ki omogočajo normalno delovanje posamezne države (Klun, 2010, str. 2–3).

Davke lahko razdelimo na različne načine, najbolj podrobno delitev uporablja Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organization for Economic Co-operation and Development, v nadaljevanju OECD), ki davke deli glede na predmet obdavčitve: davek na potrošnjo, dohodek, dobiček, kapitalski dobiček, premoženje, transakcije, dediščine, darila, bivanje in druge davke. Delitev davkov omogoča lažje primerjave davkov med državami, čeprav natančne primerjave niso možne zaradi davčnih sistemov, ki se med posameznimi državami razlikujejo. Pogosto se uporablja tudi delitev na posredne in neposredne davke. Posredni davek ni neposredno odmerjen davčnemu zavezancu, ampak je vključen v ceno blaga in storitev, zato je breme plačila davka preneseno na končnega potrošnika. Za neposredni davek je značilno, da je neposredno odmerjen davčnemu zavezancu (Klun, 2010, str. 8).

Vsaka država ima individualni davčni sistem, ki je skupek vseh možnih davčnih oblik države, kot so davki, takse, subvencije in nadomestila, ki jih država prejema ali nudi posameznikom. Metoda obdavčevanja države razkriva indirektne cilje davčnega sistema, ki se kažejo v ekonomskih, političnih, zgodovinskih in socialnih odnosih (Kovač, 2004, str. 12).

Z osamosvojitvijo Slovenije je bila opuščena cedula obdavčitev dohodkov fizičnih oseb. Uzakonjen je bil Zakon o dohodnini, ki temelji na sintetični obdavčitvi, kar pomeni, da so v eni davčni osnovi združeni vsi dohodki fizične osebe. Dohodnina je osebni davek, pri katerem velja načelo enakosti in sorazmernosti, saj je obdavčitev odvisna od socialnih, gospodarskih in drugih okoliščin, ki vplivajo na davčno obveznost posameznega zavezanca (Svilar & Šircelj, 1998, str. 9).

Obdavčitev dohodkov fizičnih oseb je občutljivo področje predvsem zato, ker se z davkom posega v vsakega izmed nas. Posamezniki imajo individualno mnenje o tem, koga in kako je treba obdavčiti. Slovenska dohodnina temelji na načelu socialno pravične obdavčitve, in sicer tisti, ki prejema višji dohodek, naj plača več, a hkrati se prepleta z zahtevami po splošnem zniževanju davčnih bremen (Zakotnik, 2004, str. 24). Davek od dohodka fizičnih oseb oziroma dohodnina je pomembna oblika neposrednega obdavčenja fizičnih oseb. V letu 2016 je dohodnina predstavljala 2,5 % prihodkov državnega proračuna v bruto domačem proizvodu, kar je za 1 % več kot davek od dohodkov pravnih oseb (Ministrstvo za finance, 2018a, str. 25).

Sistem obdavčitve fizičnih oseb med posameznimi državami težko primerjamo neposredno. Na svetu ni dveh držav, ki bi uporabljali identičen sistem obdavčitve dohodka fizičnih oseb. Vsaka država ima individualno strategijo pobiranja davkov, ki je odvisna od zgodovinskega razvoja države, vizije in poslanstva države za prihodnja obdobja.

Magistrsko delo bom usmerila na proučevanje davka od dohodka fizičnih oseb in primerjavo med Slovenijo in Hrvaško. Opisala bom obstoječa sistema obdavčitve dohodka fizičnih oseb, predstavila bom prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti obdavčitve posamezne države. Za analizo med Slovenijo in Hrvaško sem se odločila, ker sta bili obe državi pred osamosvojitvijo del bivše države Jugoslavije. Državi sta se dokaj vzporedno osamosvojili in vsaka je začela razvijati svoj davčni sistem. Obdavčitev dohodka fizičnih oseb med Slovenijo in Hrvaško se razlikuje že v številu davčnih stopenj, ki jih ima posamezna država.

Osnovni namen magistrskega dela je podrobna proučitev trenutne ureditve davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji in na Hrvaškem. V magistrskem delu želim hkrati tudi narediti primerjavo davka od dohodka fizičnih oseb med obravnavanima državama. Ugotoviti želim, kateri sistem obdavčitve davka od dohodka fizičnih oseb je ugodnejši. Predstavila bom razlike med proučevanimi državami na podlagi izračuna davčne osnove za posameznike z minimalnim, povprečnim in višjim dohodkom. Magistrsko delo je namenjeno lažjemu razumevanju zakonodaje in ureditev posamezne države na področju davka od dohodka fizičnih oseb.

Cilj magistrskega dela je spoznati in predstaviti sistem obdavčitve dohodka fizičnih oseb na Hrvaškem, ter ga primerjati s slovenskim sistemom. Ugotoviti želim, kakšne so razlike med proučevanima državama in kateri sistem je najprimernejši za obdavčitev dohodka fizičnih oseb. Da bi ugotovila, kateri dohodninski sistem je ugodnejši za davčne zavezanke, bom naredila izračun dohodnine za primere posameznikov z minimalnim, povprečnim in visokim dohodkom proučevane države.

Magistrsko delo bo temeljilo na analiziranju zakonodaje in strokovne literature domačih in tujih avtorjev ter pregledu strokovnih člankov s področja davka od dohodka fizičnih oseb. S pomočjo obstoječe zakonodaje, spoznanj, sklepov in stališč različnih avtorjev bom predstavila teoretična načela davka od dohodka fizičnih oseb. V empiričnem delu magistrskega dela bom primerjala razlike med proučevanima državama in podala predloge za izboljšanje zakonodaje na področju davka od dohodka fizičnih oseb.

Magistrsko delo je sestavljeno iz štirih poglavij, ki temeljijo na teoretičnem in empiričnem delu. Prvo in drugo poglavje sta teoretični in predstavljata davčni sistem proučevanih držav. Vsako poglavje ima podpoglavja, ki opisujejo posamezne značilnosti in posebnosti proučevane države. V podpoglavjih so predstavljene različne davčne stopnje, olajšave ter sistemi določanja davčne osnove. Tretje poglavje je teoretično in temelji na mednarodnem obdavčevanju in sporazumu o izogibanju dvojnega obdavčevanja med državama. Četrto

poglavje je empirično in prikazuje primerjavo med sistemom obdavčitve dohodka fizičnih oseb med Slovenijo in Hrvaško. To poglavje vključuje primerjavo na podlagi dejanskih dohodkov posameznikov iz različnih dohodkovnih slojev. Na koncu magistrskega dela sledi sklepna misel.

1 DAVEK OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI

Poglavje je namenjeno proučevanju davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji. Podlaga za analizo davka od dohodka fizičnih oseb bo Zakon o dohodnini (ZDoh-2), Ur. l. RS, št. 69/2017), ki je veljaven v proučevanem obdobju do 31. 12. 2018.

V poglavju bom podrobneje proučila zgodovinsko kronologijo zakonodaje na področju davka od dohodka fizičnih oseb od ustanovitve pa vse do danes. Poglavje je namenjeno predstavitvi splošnih značilnosti davčnih zavezancev in opredelitev predmeta obdavčitve. Analizirala bom obravnavanje in izračun davčne osnove ter davčnih olajšav, s pomočjo katerih si zavezanci lahko znižajo obveznost plačila davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji.

1.1 Zakonodaja na področju davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji

Prvi pomemben korak po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je davčna reforma in uvedba fiskalnega sistema primerljivega razvitim državam (Čok in drugi, 2012, str. 29). Na področju neposrednih davkov je bila opravljena eliminacija številnih davkov in prispevkov in tako sta bila uvedena dohodnina, kot pomemben osebni davek, in davek od dobička pravnih oseb, kot pomemben podjetniški davek. Zakon o dohodnini je stopil v veljavo 1. januarja 1991 in nenehno smo priča spremembam posameznih delov zakonodaje, in sicer spremembe davčnih stopenj, olajšav, širitev davčnih osnov in uvedb novih dajatev (Klun, 2010, str. 8).

Precejšnje spremembe Zakona so sledile leta 1994 in so se nanašale predvsem na preoblikovanje davčnih olajšav, zmanjšanje davčnih obveznosti v nižjih dohodkovnih razredih ter povišanje v višjih dohodkovnih razredih, širitev davčne osnove, uskladitev medletne akontacije dohodnine z letno odmero dohodnine in izenačenje stopenj posameznih davkov. Že leta 1995 je sledila prva dopolnitev Zakona, in sicer z namenom eksplicitnejšega določanja davčne osnove in davčnih zavezancev. Naslednja sprememba je sledila leta 1996, ko je bil odpravljen začasen moratorij neobdavčitve dobička iz kapitala od prodaje vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu. Sprememba je začela veljati leta 1997, ko je bil sprejet nov Zakon o davčnem postopku (Zakotnik, 2004, str. 26).

Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju Slovenija) je leta 2000 sprejela Zakon o izjemnem znižanju davčne obveznosti (ZIZDO), Ur. l. RS, št. 44/2000, z namenom razbremenitve nižjih dohodkovnih razredov. Zavezancem, ki jim bruto dohodek ni presegal

45 % letne povprečne plače v Sloveniji, se prizna znižanje davčne obveznosti. Znižanje davčne obveznosti za zavezance, ki jim bruto dohodek ne preseže:

- 40 % povprečne plače se dohodnina zniža v celoti;
- 42 % povprečne plače se dohodnina zniža za 70 %;
- 45 % povprečne plače se dohodnina zniža za 40 %.

Zakon o dohodnini ni imel bistvenih sprememb do leta 2004, ko je Slovenija postala članica Evropske unije (v nadaljevanju EU). Zaradi članstva v EU je bilo treba preoblikovati davčne reforme in aplicirati standarde in zahteve EU v slovenski davčni sistem. Glavni argumenti za sprejetje novega zakona (Zakotnik, 2004, str. 34–37):

- izpolniti določbe Ustavnega sodišča RS (olajšave za otroka, določanje vrste in višine povračil stroškov povezanih z delom, definicija vzdrževanega družinskega člana, olajšava za pastorka);
- visoka obremenitev dohodkov iz dela;
- neenakomerno porazdeljene davčne obremenitve;
- prilagoditev sistema dohodnine evropskim predpisom in mednarodnim standardom;
- sprememba zakonodaje, ki ureja statute in dohodke fizičnih oseb.

Po vstopu Slovenije v EU so strokovnjaki v letu 2005 začeli pripravljati nove davčne reforme, saj je bila Slovenija država, kjer je bilo delo med najvišje obdavčenimi v EU, hkrati pa so bili obrazci, ki so jih morali izpolnjevati zavezanci, zelo zapleteni. Nov zakon, ki ga poznamo še danes, je stopil v veljavo s 1. 1. 2007, v njem je bilo upoštevano tudi dejstvo, da smo po vstopu v EU spremenili nacionalno valuto in uvedli evro. Temeljne spremembe novega zakona so bile; nova dohodninska lestvica, davčne olajšave, znižanje progresivnosti dohodninske lestvice ter način oddajanja davčne napovedi (Urad vlade za informiranje, 2006, str. 2–4).

S sprejetjem novega zakona je bila uvedena tudi Uredba o namenitvi dela dohodnine za donacije (Ur. l. RS, št. 78/2019), ki je pomenila novost, da lahko zavezanci del svoje obveznosti do države namenijo za donacije. Zavezanec tako lahko do 0,5 % dohodnine namenijo enemu ali več upravičencem.

Zakon, ki je stopil v veljavo 2007 in je v veljavi še danes, je v skladu z novelami Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini od ZDoh-2A do ZDoh-2R doživel kar nekaj sprememb na področju olajšav, stopnje dohodnine ter drugih sprememb. V letih od 2008 do 2010 so se spremembe nanašale predvsem na olajšave za zaposlovanje, investiranje, obdavčitev dohodkov iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti. Spremembe v letu 2012 pa so se nanašale na poenostavljanje načina za ugotavljanje davčne obveznosti od dohodkov fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov. V letu 2015 je prišlo do sprememb povezanih z

dohodki, ki jih prejemajo zavezanci, ki opravljajo osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost.

1.2 Davčni zavezanci in obseg davčne obveznosti

Zavezanci za dohodnino po ZDoh-2 so fizične osebe, ki jih ločimo na rezidente in nerezidente. Rezidenti so zavezani za plačilo dohodnine tako od vseh dohodkov z virom v Sloveniji kot tudi od vseh dohodkov z virom zunaj Slovenije. Nerezidenti so v Sloveniji zavezani za plačilo vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji.

Po ZDoh-2 je ugotovitev statusa rezidenta oziroma nerezidenta pomembna zaradi (Mercina, 2015, str. 17):

- določitve obsega davčne obveznosti rezidenta in nerezidenta;
- definiranja pravic do davčnih olajšav in drugih ugodnosti za zniževanje davčne osnove v Sloveniji;
- opredelitve obveznosti odmere dohodnine v davčnem obdobju;
- opredelitve pravice do oprostitve dohodnine od obresti na vezane vloge pri bankah in hranilnicah do višine 1.000 EUR.

1.2.1 Rezident

Zavezanec je po ZDoh-2 rezident Slovenije, če v davčnem obdobju izpolnjuje enega izmed naslednjih pogojev:

- uradno ima prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji;
- živi zunaj Slovenije zaradi zaposlitve v diplomatskem predstavništvu, konzulatu, mednarodni misiji ali stalnem predstavništvu Slovenije pri Evropski uniji oziroma pri kateri drugi mednarodni organizaciji, kot javni uslužbenec z diplomatskim ali konzularnim statusom, je zakonec ali vzdrževan družinski član javnega uslužbenca in prebiva z njim;
- v preteklem ali tekočem obdobju je rezident in živi zunaj Slovenije zaradi zaposlitve:
 - v diplomatskem predstavništvu, konzulatu, mednarodni misiji Slovenije ali stalnem predstavništvu Slovenije pri Evropski uniji oziroma pri kateri drugi mednarodni organizaciji, kot javni uslužbenec v tehnični ali administrativni funkciji in nima diplomatskega ali konzularnega statusa;
 - v državnem organu ali organu lokalne skupnosti, kot javni uslužbenec ali funkcionar v državi, ki ga podlagi vzajemnosti takega uslužbenca ne šteje za rezidenta svoje države;
 - v institucijah Evropskih skupnosti, Evropski centralni banki, Evropski investicijski banki ali investicijskem skladu, ali je zakonec, ki je brezposeln in ne opravlja dejavnosti, ali vzdrževani družinski član uslužbenca in prebiva z njim;

- v preteklih ali tekočem obdobju je rezident Slovenije in živi zunaj države zaradi opravljanja funkcije poslanca v Evropskem parlamentu;
- ima središče osebnih in ekonomskih interesov ter običajno prebivališče v Sloveniji;
- v davčnem obdobju je skupno več kot 183 dni prisoten v Sloveniji.

1.2.2 Nerezident

Zavezanec je nerezident po ZDoh-2, če izpolnjuje enega izmed naslednjih pogojev:

- v Sloveniji opravlja delo kot zaposleni z diplomatskim ali konzularnim statusom v diplomatskem predstavništvu, konzulatu ali mednarodni misiji tujih držav, je zakonec ali vzdrževani družinski član javnega uslužbenca in prebiva z njim in ni slovenski državljan;
- bi v Sloveniji postal rezident le zaradi opravljanja dela kot funkcionar, strokovnjak ali uslužbenec mednarodne organizacije in ni slovenski državljan;
- bi v Sloveniji postal rezident le zaradi zaposlitve:
 - v diplomatskem predstavništvu, konzulatu ali mednarodni misiji tuje države v Sloveniji, kot javni uslužbenec v tehnični ali administrativni funkciji in nima diplomatskega ali konzularnega statusa in ni slovenski državljan;
 - kot uslužbenec tuje države v Sloveniji na položaju, ki ni diplomatski, konzularni ali mednarodni in pod pogojem, da tuja država na podlagi vzajemnosti podobnega uslužbenca Slovenije ne šteje za svojega rezidenta;
 - v institucijah Evropskih skupnostih, Evropski centralni banki ali Evropski investicijski banki v Sloveniji;
- fizična oseba izpolnjuje naslednje pogoje:
 - bo živel v Sloveniji le zaradi zaposlitve kot tuji strokovnjak za dela, za katera v Sloveniji ni dovolj ustrezno izobraženega kadra;
 - ni bila rezident v Sloveniji zadnjih pet let pred prihodom v Slovenijo;
 - nima v lasti nepremičnine v Sloveniji;
 - bo v Sloveniji v dveh zaporednih davčnih obdobjih skupno živel manj kot 365 dni;
- fizična oseba živi v Sloveniji le zaradi zdravljenja ali študija.

1.3 Predmet obdavčitve

Predmet obdavčitve po ZDoh-2 je dohodek fizičnih oseb, dosežen v davčnem obdobju, ki je enako koledarskemu letu. Izvor dohodka je ekonomske narave in je pogosto zamenjan s prihodkom. Prihodek je denarni znesek, ki ga zavezanec prejema redno. Bruto prihodek je tisti, od katerega niso odšteti stroški, ki so nastali v fazi pridobivanja prihodka. Dohodek je opredeljen kot vsota neto prihodkov zavezanca v davčnem obdobju in je pokazatelj zavezančeve ekonomske moči. Na podlagi ekonomske moči zavezanca se določijo njegove davčne obveznosti in pravice (Kovač, 2004, str. 26).

Dohodki fizičnih oseb, ki so obdavčeni po ZDoh-2, so:

- dohodek iz zaposlitve;
- dohodek iz dejavnosti;
- dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti;
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice;
- dohodek iz kapitala;
- drugi dohodki.

Vse kategorije dohodkov so obdavčene v sistemu dohodnine na letni osnovi, vendar se za večino virov dohodkov med letom obračunava davčni odtegljaj. Vsak zavezanec za dohodnino je obravnavan individualno. V dohodnino se upoštevajo vse vrste dohodka, ki so predmet obdavčitve in se odštejejo zneski med letom plačanih prispevkov za socialno varstvo, akontacije dohodnine in davčnih olajšav (Čok & Urban, 2007, str. 308).

1.3.1 Dohodek iz zaposlitve

Po ZDoh-2 se v dohodek iz zaposlitve upoštevajo vsi prejeti dohodki posameznika, ki izhajajo iz odvisnega pogodbenega razmerja. Odvisno pogodbeno razmerje je delovno razmerje ter vsako drugo pogodbeno razmerje delojemalca, ki na podlagi opravljanja dela ali storitev prejme plačilo za opravljeno delo ali storitev in kaže na odvisno pogodbeno razmerje med delodajalcem in delojemalcem. Za delodajalca se šteje vsaka oseba, ki izplačuje dohodek iz zaposlitve. Delojemalec pa je vsaka fizična oseba, ki opravlja fizično ali intelektualno delo, storitve in ustvarja ali izvaja avtorsko delo.

Najpomembnejši dohodki iz delovnega razmerja po ZDoh-2 so:

- plača, nadomestilo plače ter druga nadomestila za opravljeno delo vključujoč provizije;
- regres za letni dopust, jubilejne nagrade, odpravnina, solidarnostna pomoč;
- povračila stroškov povezanih z delom;
- boniteta v korist delojemalca ali njegovega družinskega člana;
- nadomestila zagotovljena s strani delodajalca na podlagi dogovora z delojemalcem zaradi pogojev ali njihove spremembe v povezavi z zaposlitvijo in prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in drugi podobni prejemki;
- prejete prejemke zaradi začasno neizplačanega dohodka iz zaposlitve;
- nadomestila in drugi prejemki od delodajalca ali druge osebe v skladu s predpisi, ki so posledica zaposlitve oziroma obveznega zavarovanja za socialno varnost;
- dohodek prejet iz delovnega razmerja na podlagi udeležbe v dobičku.

Dohodki iz delovnega razmerja so običajno določeni z Zakonom o delavnih razmerjih (ZDR-1), Ur. l. RS, št. 15/2017. ZDR-1 določa, da mora biti po pogodbi o zaposlitvi plačilo za opravljeno delo vedno v denarni obliki ali morebitnih drugih vrstah plačil, če je

tako določeno s kolektivno pogodbo. Delodajalec mora pri plači upoštevati minimum, ki je določen z zakonom oziroma kolektivno pogodbo, ki neposredno zavezuje delodajalca.

Davčna osnova za dohodke iz delovnega razmerja je izražena kot razlika med bruto prejemki in prispevki za socialno varnost, ki jih je v skladu s predpisi dolžan obračunati in plačati delodajalec. V primeru dohodkov iz naslova drugega pogodbenega razmerja se v davčno osnovo upoštevajo tudi normirani stroški v višini 10 % od dohodka, poleg normiranih stroškov pa lahko davčni zavezanec uveljavlja tudi dejanske stroške prevoza in nočitev, ki so povezani z opravljanjem dela in storitev (Klun, 2010, str. 8).

Osnova za plačilo prispevkov za socialno varnost je bruto plača ali drug prejemek povezan z delom v obdobju koledarskega meseca. Prispevke za socialno varnost ločimo glede na prispevke od plače, ki znašajo 22,10 % in bremenijo delojemalca, ter prispevke na plačo, ki znašajo 16,10 % in bremenijo delodajalca (OECD, 2011, str. 487–488).

Tabela 1 prikazuje sestavo prispevkov za socialno varnost in njihove stopnje, ki bremenijo delojemalčevo plačo, ter stopnje prispevkov, ki jih plača delodajalec na bruto plačo zaposlenega.

Tabela 1: Prispevki za socialno varnost in njihove stopnje v Sloveniji za leto 2018

Vrsta prispevka	Stopnja prispevka od plače (v %)	Stopnja prispevka na plačo (v %)
Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50	8,85
Zdravstveno zavarovanje	6,36	7,09
Zavarovanje za primer brezposelnosti	0,14	0,06
Zavarovanje za starševsko varstvo	0,10	0,10
Skupaj	22,10	16,10

Prirejeno po OECD (2011).

Po ZDoh-2 se v davčno osnovo ne upoštevajo naslednji dohodki iz delovnega razmerja:

- obvezni prispevki za socialno varnost;
- premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki jih delodajalec plačuje na račun delojemalca največ do zneska 5,844 % letne bruto plače, vendar ne več kot 2.819,09 EUR letno;
- povračila stroškov, ki so povezani z delom, kot so prehrana in stroški prevoza na delo in z dela;
- povračila stroškov, ki so povezani s službenim potovanjem, kot so dnevnice, povračila stroškov za uporabo delojemalčevega vozila za službene namene in stroški prenočišča;
- vrednost uniform in osebnih zaščitnih delovnih sredstev in stroškov za njihovo vzdrževanje;

- nadomestilo za uporabo lastnega orodja, naprav in predmetov, ki so potrebni za opravljanje dela na delovnem mestu, do višine 2 % mesečne plače delojemalca in ne več, kot 2 % povprečne mesečne plače v Sloveniji;
- jubilejne nagrade za skupno delovno dobo, odpravnina ob upokojitvi in enkratna solidarnostna pomoč do višine določene s strani vlade;
- plačila vajencem, dijakom in študentom za obvezno praktično delo, do višine določene s strani vlade;
- odpravnina zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki je izplačana v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih;
- nadomestilo za uporabo lastnih sredstev pri delu na domu do višine 5 % mesečne plače delojemalca in ne več kot 5% povprečne mesečne plače v Sloveniji;
- del plače za poslovno uspešnost, ki je izplačana enkrat v koledarskem letu vsem upravičenim delavcem hkrati.

1.3.2 Dohodek iz dejavnosti

Dohodek iz dejavnosti je povezan z opravljanjem neodvisne samostojne dejavnosti, ki pomeni opravljanje vsake podjetniške kmetijske ali gozdarske, poklicne ali druge neodvisne samostojne dejavnosti, vključujoč izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic (Ministrstvo za finance, 2018b, str. 3).

Dohodek iz opravljanja dejavnosti temelji na dveh ključnih elementih, da se dejavnost opravlja (Ministrstvo za finance, 2018b, str. 3):

- trajno (enkratni ali občasen posel ne štejemo za opravljanje dejavnosti);
- neodvisno oziroma samostojno (zavezanec opravlja dejavnost za svoj račun, v svojo korist in odgovornost ter za obveznosti iz naslova opravljanja dejavnosti jamči z vsem svojim premoženjem).

Davčna osnova je dobiček, ki se pri dohodku iz dejavnosti ugotovi kot razlika med prihodki in odhodki, ki so doseženi z opravljanjem dejavnosti. Davčna osnova se določi na podlagi upoštevanja (Ministrstvo za finance, 2018b, str. 3):

- dejanskih prihodkov in odhodkov;
- dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov (status »normiranca«).

Zavezanci za dohodnino, ki svojo davčno osnovo ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, morajo poleg ZDoh-2 upoštevati tudi Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb ter v skladu z računovodskimi standardi pripraviti izkaz poslovnega izida. Pri davčnem obračunu lahko zavezanci uveljavijo tudi davčne olajšave, ki so določene z ZDoh-2. Zavezanci od ugotovljene davčne osnove plačajo akontacijo dohodnine, pri kateri se upoštevajo stopnje dohodnine iz davčne lestvice od 16 % do 50 %. Predhodna akontacija dohodnine se določi na podlagi zadnjega davčnega obračuna in se v tekočem

davčnem letu plačuje v mesečnih ali trimesečnih obrokih. Novi zavezanci predhodno akontacijo izračunajo sami glede na višino predvidene davčne osnove in jo predložijo davčnemu organu v roku osmih dni od vpisa v primarni register (Ministrstvo za finance, 2018b, str. 3–4).

Zavezancem za dohodnino, ki svojo davčno osnovo ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, ni treba voditi evidenc o odhodkih, ki so povezani z opravljanjem dejavnosti. Davčno osnovo zavezanci ugotavljajo z upoštevanjem normiranih odhodkov v višini 80 % prihodkov, vendar le-ti ne smejo presegati 40.000 EUR ali 80.000 EUR. Pri izračunu dohodnine normiranci ne morejo uveljavljati davčnih olajšav. Dohodnina se normirancem obračuna po davčni stopnji 20 % in se šteje za dokončen davek.

Zavezanci pri ugotavljanju davčne osnovne lahko upoštevajo normirane odhodke pod naslednjimi pogoji (Ministrstvo za finance, 2018b, str. 4):

- prihodki iz dejavnosti v preteklem davčnem obdobju ne presegajo 50.000 EUR;
- prihodki iz dejavnosti v preteklem davčnem obdobju ne presegajo 100.000 EUR in je zavezanec imel v skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-2) obvezno zavarovano najmanj eno osebo za polni delovni čas neprekinjeno vsaj pet mesecev.

1.3.3 Dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti

Po ZDoh-2 se v dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti štejejo vsi dohodki povezani z osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo na kmečkem gospodinjstvu. Za kmečko gospodinjstvo se šteje, da je vsaj ena fizična oseba na dan 30. junij v davčnem letu prijavljena na tem naslovu in skupni dohodek iz opravljanja osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti znaša vsaj 200 EUR.

Za osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost se šteje:

- pridelava, ki je pretežno ali v celoti vezana na uporabo kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki so ustrezno evidentirana v zemljiškem katastru;
- pridelava posebnih kultur, ki je določena s predpisi o ugotavljanju katastrskega dohodka in evidentirana pri Agenciji Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja;
- čebelarstvo, ki ga opredeljujejo predpisi o ugotavljanju katastrskega dohodka vezani na panje in so evidentirani v registru čebelnjakov;
- pridelava na kmetijskih in gozdnih zemljiščih zunaj Slovenije.

Pridelava sadik sadnega, gozdnega in okrasnega drevja ter grmičevja, pridelava sadik vinske trte in sadik hmelja ter pridelava rastlin se ne šteje kot osnovna kmetijska dejavnost.

Davčna osnova pri dohodku iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti se lahko ugotovi na tri različne načine (Pajntar, 2015, str. 7–9):

- davčna osnova je katastrski dohodek;
- na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov;
- na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov.

Ugotavljanje davčne osnove na podlagi katastrskega dohodka temelji na pavšalni oceni potencialnega tržnega dohodka od kmetijske in gozdarske dejavnosti na kmetijskih in gozdnih površinah, ki ga je mogoče doseči s povprečno krajevno običajno vrsto in ravno pridelave. Kadar zavezanci, ki so obdavčeni na podlagi katastrskega dohodka, opravljajo dobavo kmetijskih in gozdnih pridelkov neposredno končnemu potrošniku, velja izjema do obveznosti izdajanja računov. Za kupce, ki niso končni potrošniki, pa morajo zavezanci izdajati račune, vendar le-ti ne vplivajo na pavšalno obdavčitev (Pajntar, 2015, str. 7–8). Dejavnosti, ki je obdavčena na podlagi katastrskega dohodka, ni treba registrirati, ampak jo kmečko gospodinjstvo identificira in evidentira v evidenci davčnega organa na podlagi odmere davčne obveznosti iz opravljanja kmetijske in gozdarske dejavnosti. Zavezancem, ki davčno osnovo ugotavljajo na podlagi katastrskega dohodka, ni treba voditi knjigovodstva. Zagotoviti morajo pravilno evidentiranje zemljišč v zemljiškem katastru in prijaviti dejanske površine zemljišč in panjev, ki jih uporabljajo pri svoji dejavnosti (Ministrstvo za finance, 2018c, str. 26).

Zavezanci, ki svojo davčno osnovo ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, morajo voditi računovodske evidence za davčne namene ter dejavnost ustrezno registrirati. Davčno osnovo na podlagi normiranih odhodkov lahko uveljavljajo zavezanci, ki ne presegajo 50.000 EUR letnega prihodka, ki opravljajo dopolnilne in kmetijske dejavnosti, ki ne izpolnjujejo pogojev za obdavčitev na podlagi katastrskega dohodka. Višje letne prihodke od 100.000 EUR imajo lahko kmečka gospodinjstva, ki celotno kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnost ugotavljajo na podlagi normiranih stroškov. Zavezanec mora izpolnjevati pogoj, da je vsaj en član kmečkega gospodinjstva kot kmet vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Obdavčitev je cedularna in je obračunana po davčni stopnji 20 %, kar pomeni dokončni davek in ni možno uveljavljati olajšav niti zniževanja davčne stopnje (Pajntar, 2015, str. 15–16).

Zavezanci, ki davčno osnovo ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov, so dolžni opravljanje dejavnosti ustrezno registrirati. Pri vodenju računovodskih evidenc veljajo enaka pravila kot za samostojne podjetnike, ki opravljajo dejavnosti. Zavezanci so za opravljeno storitev ali dobavo blaga dolžni izdati račun in ga vključiti v davčni obračun. V davčni obračun mora vključiti tudi subvencije, ki jih je prejel član kmečkega gospodinjstva (Ministrstvo za finance, 2018c, str. 26–27).

1.3.4 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice

Davčni zavezanci imajo v svoji lasti različno premoženje, s katerim prosto razpolagajo. Vsak dober gospodar želi povečati svoje premoženje, zato lahko z obstoječim premoženjem zavezanci ustvarijo dohodek, ki je obdavčen z dohodnino (Kobal, 2004, str. 121).

Po ZDoh-2 dohodek iz premoženja ločimo:

- dohodek iz oddajanja premoženja v najem;
- dohodek iz prenosa premoženjske pravice.

1.3.4.1 *Dohodek iz oddajanja premoženja v najem*

Oddajanje premoženja v najem je v ZDoh-2 opredeljeno kot vsako oddajanje premoženja ali nepremičnin (v nadaljevanju: premoženje) na podlagi pogodbe ali druge pravne podlage, s katero najemodajalec prepusti najemniku premoženje v uporabo. Najemnik pa je najemodajalcu v skladu s pogodbo dolžan plačati najemnino ali drugo nadomestilo. Dohodek, ki ga zavezanec doseže z oddajanjem premoženja, je cedularni davek in je obdavčen po proporcionalni davčni stopnji 25 %, ki je enaka za vse davčne zavezance. Davčna osnova dohodka iz oddajanja premoženja v najem se zniža za normirane stroške v višini 10 % doseženega dohodka. Zavezanec lahko namesto normiranih stroškov uveljavlja dejanske stroške vzdrževanja, ki se mu priznajo na podlagi predloženih računov, ki so namenjeni za ohranjanje uporabne vrednosti premoženja (Ministrstvo za finance, brez datuma b, str. 3–4).

1.3.4.2 *Dohodek iz prenosa premoženjske pravice*

Dohodek iz prenosa premoženjske pravice je po ZDoh-2 opredeljen kot dohodek, ki je dosežen z odstopom uporabe oziroma izkoriščanja premoženjske pravice na podlagi pogodbe ali druge pravne podlage, za kar imetnik premoženjske pravice prejme ustrezno nadomestilo. Med dohodke iz prenosa premoženjskih pravic se štejejo dohodki iz:

- materialnih avtorskih pravic in materialnih pravic izvajalca;
- izuma, videza izdelka, znaka razlikovanja, tehnične izboljšave, načrta formule, postopka ...;
- osnovnega imena, psevdonima ali podobe.

Davčna osnova dohodka iz prenosa premoženjske pravice se zniža za normirane stroške v višini 10 % doseženega dohodka. Če imetnik premoženjske pravice ni avtor, izvajalec, izumitelj ali druga oseba, ki je ustvarila predmet premoženjske pravice, se mu normirani stroški ne priznajo. Prav tako se normirani stroški ne priznajo v primeru odstopa uporabe oziroma izkoriščanja osebnega imena, psevdonima ali podobe.

1.3.5 Dohodek iz kapitala

Od uveljavitve dohodninske napovedi je ves čas prihajalo do sprememb pri upoštevanju dohodkov v dohodninsko napoved. Z ZDoh-2 je prišlo do pomembne novosti, in sicer se dohodki fizičnih oseb glede na njihovo naravo obravnavajo različno. Dohodki, ki smo jih obravnavali zgoraj, in drugi dohodki, ki jih bomo obravnavali v nadaljevanju, so obdavčeni sintetično preko progresivnih davčnih stopenj in upoštevanju davčnih olajšav. Leta 2006 je prišlo do pomembne spremembe pri obračunavanju davka za dohodka iz kapitala, in sicer se dohodek iz kapitala ne vključuje več v letno dohodninsko napoved. Dohodki iz kapitala so obdavčeni z dohodnino po proporcionalni stopnji 25 % in ne upoštevajo davčnih olajšav. Plačan davek od kapitalskih dohodkov se šteje za dokončni davek (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 3).

Dohodki iz kapitala izvirajo iz razpolaganja kapitala, ki ga ima v lasti zavezanec. Spadajo med pasivne dohodke, kar pomeni, da niso povezani z delom. Predstavljajo namreč vir dohodka, ki je posledica preteklih dejanj, zbranega kapitala in ustvarjenega posla. Med dohodke iz kapitala vključujemo (Škof in drugi, 2007, str. 221):

- obresti;
- dividende;
- kapitalske dobičke.

1.3.5.1 Obresti

Po ZDoh-2 obresti predstavljajo obdavčljiv dohodek, ki se obdavči za vsa nadomestila, ki ne predstavljajo vračila glavnice iz finančno dolžniškega razmerja, vključujoč nadomestila za tveganje ali zmanjševanje vrednosti glavnice zaradi inflacije, razen če ni z zakonom opredeljeno drugače. V sklopu obresti so obdavčeni tudi diskonti, bonusi in premije ter podobni dohodki iz finančno dolžniškega razmerja.

Po zakonu se kot obresti obdavčujejo (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 3):

- obresti od posojil;
- obresti od dolžniških in zamenljivih dolžniških vrednostnih papirjev;
- obresti od denarnih depozitov pri bankah, hranilnicah in drugih podobnih finančnih institucijah;
- dohodek iz oddajanja v finančni najem;
- dohodek iz življenjskega zavarovanja (vključujoč prostovoljno pokojninsko zavarovanje);
- dohodek dosežen na podlagi delitve prihodkov investicijskega sklada v obliki obresti.

Za obresti se šteje, da so dosežene, ko jih zavezanec prejme, kar pomeni, da so mu izplačane ali kako drugače dane na razpolago v davčnem obdobju, ki je enako

koledarskemu letu. Izjema velja za obresti dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanja (več kot eno leto) pri bankah, hranilnicah in drugih podobnih finančnih institucijah v Sloveniji in EU. Obresti so v tem primeru obdavčene v tistem letu, ko so bile obračunane, vendar niso bile izplačane in zavezanec z njimi še ne razpolaga (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 4).

Davčno osnovo predstavljajo dosežene obresti v davčnem obdobju, ki je enako koledarskemu letu. Davek od obresti se izračuna in plača po stopnji 25 % in velja za cedularni davek. Pri obrestih na denarne depozite, ki jih zavezanec sklene pri bankah in hranilnicah ustanovljenih v Sloveniji in EU, mora zavezanec do 28. februarja tekočega leta za preteklo leto oddati napoved za odmero dohodnine od obresti, če skupni znesek doseženih obresti presega 1.000 EUR. Zavezancu, ki mu obresti presegajo 1.000 EUR, davčni organ izda odločbo o višini dohodnine od obresti za preteklo leto (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 4).

1.3.5.2 Dividende

Po ZDoh-2 se dividende, prikrito izplačilo dobička, dohodki na podlagi delitve dobička, prihodki investicijskega sklada in drugi dohodki (npr. delnice v delniški družbi, poslovni deleži v družbi z omejeno odgovornostjo), obravnavajo kot dohodek iz kapitala, če so doseženi na podlagi lastniškega deleža. Lastniški delež je delež, ki ga ima fizična oseba na podlagi lastnih vloženih sredstev v gospodarski družbi, zadrugi ali drugih oblikah organizacij vključujoč tihe družbenike.

Davčno osnovo predstavljajo dosežene dividende v davčnem obdobju, ki je enako koledarskemu letu. Davčna osnova prikritega izplačila dobička se določi na podlagi primerljivih tržnih cen. Če dividende izplača plačnik davka, mora hkrati izračunati, odtegniti in plačati davčni odtegljaj po stopnji 25 % in se dividende potem ne vključijo v letno dohodninsko napoved. Če dividende izplača oseba, ki ni plačnik davka (dividende iz tujine), je davčni zavezanec, ki je prejel dividende, dolžan do 28. februarja za preteklo leto napovedati dosežene dividende. Davčni organ na podlagi napovedi izda odločbo do 30. aprila o višini dohodnine za dosežene dividende v preteklem letu. V tem primeru je prejemnik dividende zavezan za plačilo dohodnine na podlagi prejete odločbe (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 6).

1.3.5.3 Dobiček iz kapitala

Po ZDoh-2 je obdavčen dobiček iz kapitala, ki ga zavezanec doseže z odsvojitvijo kapitala. Med kapital uvrščamo nepremičnine in finančni kapital.

Obdavčen je dobiček iz kapitala odsvojenih nepremičnin ne glede na to, ali so bile odsvojene v spremenjenem ali nespremenjenem stanju, ter dobiček od finančnega kapitala.

Dobiček iz kapitala je obdavčen po davčni stopnji 25 %. Davčna stopnja se na vsakih dopolnjenih 5 let imetništva znižuje za 5 %. Po petih letih imetništva davčna stopnja znaša 20 %, po 10 letih imetništva znaša 15% in po 15 letih znaša 10 %. Zavezanec ne plača dohodnine od dobička iz kapitala, če je dosežen pri odsvojitvi nepremičnine po 20 letih imetništva (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 7–8).

Oprostitve plačila dohodnine v primeru odsvojitve nepremičnine v primeru (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 7):

- prenosa kapitala na dediče po predpisih o dedovanju v primeru smrti fizične osebe;
- pogodbe o dosmrtnem preživljanju ali darilni pogodbi za primer smrti;
- prenosa nepremičnine zaradi razlastitve ali drugih zakonskih ukrepov ali na podlagi prodajne pogodbe, ki je sklenjena namesto razlastitve;
- prenosa kapitala zastavnemu upniku na podlagi zastavne pravice na kapitalu;
- prenosa kapitala v procesu prisilne izterjave obveznih prispevkov v skladu z zakoni.

Pri dobičku iz kapitala se davčna osnova izračuna na podlagi razlike med vrednostjo kapitala pri odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi.

Vrednost kapitala ob pridobitvi je enaka nabavni vrednosti nepremičnine in stroškov; na nepremičnini opravljenih investicij, vzdrževalnih stroškov, ki povečujejo vrednost nepremičnine in jih je plačal zavezanec, stroškov cenitve, kadar je potrebna, in sicer v višini dejanskih stroškov, vendar maksimalno 188 EUR, in normiranih stroškov v višini 1 % nabavne vrednosti kapitala. Za nepremičnine, ki niso pridobljene na podlagi prodajne pogodbe, ampak na podlagi dedovanja, darilne pogodbe, se za nabavno vrednost šteje vrednost na podlagi odmerjenega davka na dedščine in darila, ki ga je zavezanec plačal ob pridobitvi nepremičnine (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 8).

Vrednost kapitala ob odsvojitvi je enaka v prodajni ali drugi pogodbi navedeni vrednosti kapitala ob odsvojitvi z odštetimi stroški; davka na promet prodaje nepremičnin, cenitve ob odsvojitvi v višini dejanskih stroškov, vendar maksimalno 188 EUR, in normirani stroški, ki so povezani z odsvojitvijo nepremičnine v višini 1 % vrednosti nepremičnine (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 8).

Finančni kapital so po ZDoh-2 vrednostni papirji, deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih organizacijskih oblikah ter investicijski kuponi. Dolžniški vrednostni papirji se ne upoštevajo v finančni kapital.

Po ZDoh-2 se za obdavčljivo odsvojitvev finančnega kapitala šteje odsvojitvev, kot je:

- prodaja kapitala;
- dajanje v dar;
- zamenjava kapitala (tudi združitve in delitve gospodarskih družb);
- unovčitev kuponov investicijskega sklada;

- izplačilo sorazmernega deleža likvidacijske mase v primeru likvidacije vzajemnega sklada;
- izplačilo lastniškega deleža v primeru prenehanja gospodarske družbe, zadruga ali druge organizacijske oblike;
- zmanjšanje deleža v okviru zmanjšanja lastniškega kapitala gospodarske družbe, zadruga ali druge organizacijske oblike;
- druge oblike izplačila lastniškega deleža v denarju ali naravi.

Po ZDoh-2 se za neobdavčljivo odsvojitvev finančnega kapitala šteje:

- prenos kapitala na dediče na podlagi predpisov o dedovanju v primeru smrti fizične osebe;
- prenos kapitala zastavnemu upniku na podlagi zastavne pravice na kapitalu;
- zamenjava vrednostnih papirjev z istovrstnimi papirji istega izdajatelja, ki ne spreminja razmerja med družbeniki in ni denarnega toka;
- zamenjava prednostnih delnic z navadnimi delnicami istega izdajatelja, če ni denarnega doplačila;
- zmanjšanje deleža v okviru zmanjšanja osnovnega kapitala, ki je namenjeno pokritju izgube poslovnega leta;
- prenos kapitala v procesu prisilne izterjave obveznih prispevkov v skladu z zakoni.

Dohodnine se ne plača od dobička, ki je dosežen s prvo odsvojitvijo delnic oziroma deleža v kapitalu, ki je bil pridobljen v postopku preoblikovanja podjetij v skladu s predpisi, ki to urejajo. Oprostitev plačila dohodnine velja tudi pri odsvojitvi investicijskih kuponov, ki jih je imetnik pridobil z zamenjavo delnic pooblaščne investicijske družbe ali delnic investicijske družbe, ki je nastala iz preoblikovanja pooblaščne investicijske družbe (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 9).

Pri dobičku iz finančnega kapitala se davčna osnova izračuna na podlagi razlike med vrednostjo finančnega kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo finančnega kapitala ob pridobitvi. V primeru, da je razlika, se za izgubo zmanjša pozitivna davčna osnova v istem davčnem letu.

Vrednost finančnega kapitala ob pridobitvi je enaka nabavni vrednosti finančnega kapitala in stroškov. Normirani stroški, ki so povezani s pridobitvijo finančnega kapitala, in sicer v višini 1 % nabavne vrednosti finančnega kapitala, in znesek davka na dediščine in darila (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 9).

Vrednost finančnega kapitala ob odsvojitvi je enaka prodajni ali v drugi pogodbi navedeni vrednosti ob odsvojitvi finančnega kapitala zmanjšani za normirane stroške, ki so povezani z odsvojitvijo finančnega kapitala, in sicer v višini 1 % vrednosti kapitala ob odsvojitvi (Ministrstvo za finance, brez datuma a, str. 10).

1.3.6 Drugi dohodki

Fizične osebe lahko prejmejo tudi druge dohodke, ki ne spadajo v nobeno izmed zgoraj naštetih skupin dohodkov. Med druge dohodke ne spadajo dohodki, ki so v skladu z ZDoh-2 oproščeni plačila dohodnine, oziroma dohodki, ki niso obdavčeni po zakonu (Ministrstvo za finance, 2016, str. 3).

Drugi dohodki po ZDoh-2 so:

- nagrade;
- darila (v vrednosti nad 42 EUR);
- dobitki v nagradnih igrah;
- priznavalnine po zakonu o republiških priznavalninah in zakonu o uresničevanju javnega interesa na področju kulture;
- družinske invalidnine in družinski dohodek po zakonu o vojnih invalidih;
- nadomestila, ki jih prejme zavezanec v povezavi z ustanovitvijo ali obremenitvijo pravice, in drugi dohodki, ki so doseženi s prenosom oz. odstopom pravice na premoženju, ki je prenosljiva in katere vrednost je mogoče izraziti v denarju;
- ara, ki jo prejme zavezanec ob sklenitvi pogodbe in se ne vrne stranki, ki ni izpolnila pogodbe, razen ara, ki jo zavezanec zadrži na podlagi opravljanja dejavnosti;
- izplačila odkupne vrednosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja;
- vsa nadomestila, ki ga imetnik deleža prejme na podlagi lastništva;
- dohodki, ki se ne upoštevajo v nobeno izmed zgoraj naštetih skupin dohodkov in niso oproščeni plačila dohodnine oziroma se ne štejejo za dohodek po tem zakonu;
- dohodki, ki ga prejmejo prostovoljci od prostovoljne organizacije na podlagi opravljanja prostovoljnega dela v skladu z zakonom, ki ureja prostovoljstvo.

Pri drugih dohodkih, ki so obdavčeni po ZDoh-2, je davčna osnova doseženi dohodek, razen v primerih, ko je z zakonom za posamezno vrsto drugega dohodka določena drugačna davčna osnova (Ministrstvo za finance, 2016, str. 7).

1.3.7 Oprostitve plačila dohodnine

Z zakonom so opredeljene vrste dohodkov, ki imajo definicijo obdavčljivega dohodka, vendar so zaradi socialnih in drugih interesov oproščeni plačila dohodnine. Dohodki, ki so oproščeni plačila dohodnine, so (Ministrstvo za finance, 2019, str. 3):

- pomoči in subvencije (enkratne solidarnostne in denarne pomoči, prejete pomoči humanitarnih ali invalidskih organizacij, dobrotelnih ustanov, države in lokalnih skupnosti; subvencije mladim družinam za reševanje stanovanjskega problema);

- dohodki v obliki povračil stroškov, storitev in drugih ugodnosti določenih po drugih zakonih (o vojnih invalidih, o žrtvah vojnega nasilja, o vojnih veteranih ...);
- dohodki prejeti na podlagi starševskega varstva in zavarovanja za primer brezposelnosti (dodatek in pomoč ob rojstvu otroka; otroški dodatek, dodatek za veliko družino in nego otroka, nadomestila za brezposelnost ...);
- dohodki prejeti iz naslova obveznega pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja (invalidnine in invalidski dodatek, dodatek za posebno invalidnost, varstveni dodatek k pokojnini, dodatek za pomoč in postrežbo);
- dohodki, ki so povezani z zagotavljanjem varnosti, zaščite in reševanja (delo v vojaški rezervni sestavi, prostovoljno služenje vojaškega roka, civilna zaščita, nadomestilo za uporabo sredstev zavezanca za obrambne namene ...);
- dohodki v zvezi z izobraževanjem (štipendije, regresirana študentska prehrana in mesečne vozovnice);
- dohodki, povezani s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo (ukrepi kmetijske politike, dohodki v okviru strojnih stroškov ...);
- odškodnine (neupravičeno obsojenim in priprtim, okuženim z virusom HIV zaradi transfuzije krvi, žrtvam vojnega in povojnega nasilja, sodbe sodišča osebnih poškodb ali škode na osebnem premoženju ...);
- vrnitev premoženja (v skladu z zakonom o denacionalizaciji in zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij);
- dohodki, ki so povezane z družinskimi razmerji (preživnine, nagrade in povračila stroškov skrbniku);
- drugi dohodki, ki so povezani s sodnimi in upravnimi postopki (zamudne obresti, povračila stroškov, ki ga je zavezancu dolžna plačati druga oseba, brezplačna pravna pomoč);
- dohodki iz zaposlitve in iz dejavnosti (občasno delo invalidov, delo pripornikov, obsojencev in mladoletnikov med prestajanjem zaporne kazni ali izvrševanjem vzgojnih ukrepov, prejemki rejnikov, denarne nagrade za osvojeno medaljo na olimpijskih igrah ter drugih mednarodnih prvenstvih);
- drugo (dobiček iz kapitala od osvojitve premičnin, dohodek dosežen s prodajo odpadnega papirja v okviru zbiralne akcije izobraževalnih ustanov, pokojninske rente in odkupne vrednosti, ki so izplačane v skladu z zakonom o prvem pokojninskem skladu RS in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb, posmrtnine);
- dohodki nerezidentov (dobiček od kapitala pod določenimi pogoji, dohodek iz zaposlitve pri tujem diplomatskem predstavništvu ali konzulatu, opravljanje dejavnosti ob izpolnjevanju določenih pogojev ...);
- dohodki rezidentov, ki so zaposleni v institucijah Evropskih skupnosti, Evropski centralni ali investicijski banki.

1.4 Davčna osnova in davčne olajšave

Davčna osnova je najpomembnejši element obdavčevanja in jo lahko analiziramo s finančnega ali pravnega vidika. S finančnega vidika je opredeljena kot materialna osnova ekonomske moči zavezanca. S pravnega vidika pa je definirana kot objektivna dejstva zakonskega položaja, katerih posledica je nastanek davčne obveznosti (Kovač, 2004, str. 22).

Davčno osnovo v Sloveniji izračunamo tako, da od letnega dohodka, ki je predmet obdavčitve, odštejemo prispevke za socialno varnost, priznane stroške in olajšave ter akontacijo dohodnine. Na davčno osnovno apliciramo davek in tako dobimo neto dohodnino, kot je prikazano v enačbi (1).

$$\begin{aligned} \text{Davčna osnova} &= \text{Letni dohodek} - \text{Prispevki za socialno varnost} - \\ &\quad \text{Priznani stroški} - \text{Davčne olajšave} - \text{Akontacija dohodnine} \\ \text{Davčna osnova} \times \text{Davčna stopnja} &= \text{Neto dohodnina} \end{aligned} \quad (1)$$

Zavezanci lahko z davčnimi olajšavami ustvarijo pozitivne davčne učinke, ki jih olajšave omogočajo davčnim zavezancem za dohodnino (Končan & Jeraj, 2003, str. 80).

1.4.1 Splošna olajšava

Splošna olajšava je zmanjšanje letne davčne osnove dohodkov zavezanca, ki jih je pridobil v davčnem obdobju. Zavezanec lahko uveljavlja splošno olajšavo pod pogojem, da zanj drug zavezanec ne uveljavlja posebne olajšave. Splošna olajšava je določena na podlagi padajoče progresivne lestvice, in sicer zavezanci z nižjo letno davčno osnovo imajo višjo olajšavo kot zavezanci z višjo letno davčno osnovo (Galič, 2007, str. 72–73).

Tabela 2 prikazuje višino splošne olajšave v letu 2018. Za letni dohodek do 11.166,37 EUR splošna olajšava na letni ravni znaša 6.519,82 EUR. Zavezancem, katerih letni dohodek se giblje od 11.166,37 EUR do 13.316,83 EUR, se splošna olajšava izračuna na podlagi formule, ki je prikazana v tabeli 2. Splošna olajšava za zavezance z letnimi dohodki nad 13.316,83 EUR znaša 3.302,70 EUR.

Tabela 2: Splošna olajšava v Sloveniji za leto 2018

Skupni dohodek v EUR		Splošna olajšava (v EUR)
Nad	Do	
	11.166,37	6.519,82
11.166,37	13.316,83	3.302,70 + (19.922,15 – 1,49601 x skupni dohodek)
13.316,83		3.302,70

Prirejeno po Ministrstvo za finance (2017).

1.4.2 Osebne olajšave

Osebna olajšava po ZDoh-2 se prizna rezidentu, če mu je bila priznana pravica do tuje nege in pomoči na podlagi odločbe izdane s strani Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, centra za socialno delo ali upravnega organa, ki je pristojen za varstvo borcev in vojaških invalidov. Zavezanci, ki so prejemniki pokojnine iz naslova obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter poklicne pokojnine, so upravičeni do osebne olajšave, in sicer zmanjšanja dohodnine v višini 13,5 % odmerjene pokojnine.

Osebna olajšava je namenjena invalidom s 100 % telesno okvaro. Višina mesečne osebne olajšave za leto 2018 znaša 1.471,57 EUR, letna olajšava pa znaša 17.658,84 EUR (Ministrstvo za finance, 2017, str. 2).

1.4.3 Posebna osebna olajšava

Po ZDoh-2 posebna osebna olajšava pripada rezidentom, ki:

- samostojno opravljajo specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti;
- samostojno opravljajo novinarski poklic;
- samostojno opravljajo poklic športnika;
- se izobražujejo in imajo status dijaka ali študenta.

Rezidenti, ki po ZDoh-2 samostojno opravljajo poklice v prvih treh alinejah, morajo biti vpisani v ustrezni evidenci za posamezen poklic, ne smejo imeti sklenjenega delovnega razmerja in opravljati druge dejavnosti. Rezidentom, ki izpolnjujejo pogoje, se prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % letnih prihodkov do zneska 25.000 EUR njegovih prihodkov iz dejavnosti za posamezno dohodninsko obdobje.

Posebna osebna olajšava za rezidente, ki se izobražujejo in imajo status dijaka ali študenta, v letu 2018 znaša 3.302,70 EUR (Ministrstvo za finance, 2017, str. 2). Posebna osebna olajšava se prizna dijaku ali študentu do dopolnjenega 26. leta starosti, če nimajo sklenjenega delovnega razmerja oziroma ne opravljajo druge dejavnosti. Omenjena olajšava se lahko prizna tudi rezidentu, ki je starejši od 26 let, če je bil na študij vpisan do 26. leta starosti za dodiplomski študij za dobo največ 6 let od dneva vpisa in za podiplomski študij največ 4 leta od dneva vpisa.

1.4.4 Posebna olajšava

Posebna olajšava je po ZDoh-2 namenjena zavezancem, ki imajo vzdrževane družinske člane. To skupino posebne olajšave za vzdrževane otroke in druge družinske člane lahko uveljavljajo le rezidenti Slovenije ob izpolnjenih zakonsko določenih pogojih.

1.4.4.1 Vzdrževani otroci

Otroci se štejejo za vzdrževane družinske člane do 18. leta starosti oziroma do 26. leta starosti v primeru, če se neprekinjeno izobražujejo ali so sposobni za delo in so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje ter živijo s skrbniki v istem gospodinjstvu brez lastnih dohodkov. Otroci, ki v skladu s predpisom o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb niso zmožni za delo, se štejejo za vzdrževane družinske člane ne glede na starost (Galič, 2007, str. 75–77).

Po ZDoh-2 se za vzdrževanega otroka upošteva lasten otrok zavezanca, posvojenec in otrok zunajzakonskega partnerja. Starim staršem se lahko kot vzdrževan otrok upošteva vnuk, če ima zavezanec pravico do posebne olajšave starša ali če je vnuk brez staršev in stari starši zanj skrbijo na podlagi odločbe sodišča. Otroek je lahko tudi druga oseba, za katero zavezanec skrbi na podlagi odločbe sodišča (Galič, 2007, str. 77).

Tabela 3 prikazuje višino posebne olajšave za posameznega vzdrževanega otroka v letu 2018. V tabeli sta prikazani mesečna in letna olajšava za prvega do šestega vzdrževanega otroka.

Tabela 3: Posebna olajšava za vzdrževane otroke v Sloveniji za leto 2018

	Mesečna olajšava v EUR	Letna olajšava v EUR
Za prvega vzdrževanega otroka	203,08	2.436,92
Za drugega vzdrževanega otroka	220,77	2.648,24
Za tretjega vzdrževanega otroka	368,21	4.418,54
Za četrtega vzdrževanega otroka	515,65	6.187,85
Za petega vzdrževanega otroka	663,09	7.957,14

Prirejeno po Ministrstvo za finance (2017).

Višina olajšave za vzdrževane otroke v letu 2018 se za vsakega nadaljnjega na mesečni ravni poveča za 147,44 EUR glede na višino olajšave za predhodnega vzdrževanega otroka (Ministrstvo za finance, 2017, str. 2).

Za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, mesečna olajšava v letu 2018 znaša 735,83 EUR, kar na letni ravni znaša 8.830 EUR (Ministrstvo za finance, 2017, str. 2). Po pravilniku o kriterijih za uveljavljanje pravic za otroke, ki potrebujejo posebno nego in varstvo, štejejo:

- otroci z motnjami v duševnem razvoju;
- gibalno ovirani otroci;
- slepi in slabovidni otroci;
- gluhi in naglušni otroci;
- dolgotrajno hudo bolni otroci;
- otroci z več motnjami.

1.4.4.2 Vzdrževani družinski člani

Posebna olajšava se prizna zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane, za katere se štejejo zakonec, zunajzakonski partner in starši zavezanca, če nimajo zaposlitve in ne opravljajo dejavnosti ali pa so njihovi dohodki manjši od višine posebne olajšave za vzdrževane družinske člane (Galič, 2007, str. 75–77).

Olajšava za vzdrževane družinske člane je v letu 2018 na mesečni ravni znašala 203,08 EUR na letni ravni pa 2.436,92 EUR (Ministrstvo za finance, 2017, str. 2). Zavezanci, ki uveljavljajo olajšavo za vzdrževane družinske člane, se sami odločijo, ali bodo le-to uveljavljali pri obračunu akontacije dohodnine ali pa pri letnem obračunu (Galič, 2007, str. 78–79).

1.4.5 Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje

Davčni zavezanci, ki del svoje plače namenijo varčevanju za dodatno pokojninsko zavarovanje, so upravičeni do olajšave za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju PDPZ). Po ZDoh-2 si rezidenti lahko omogočijo olajšavo za PDPZ v višini premije, ki so jo v davčnem obdobju plačali izvajalcu pokojninskega načrta vpisanem v poseben register v skladu z zakonom, ki ureja prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Znesek olajšave v letu 2018 je izračunan kot 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oziroma 5,844 % bruto plače zavezanca in ne presega 2.819,09 EUR letno.

1.5 Stopnje dohodnine

Dohodnina davčnega zavezanca se odmeri na podlagi njegove neto letne davčne osnove na podlagi stopnje dohodnine od dohodkov, ki se upoštevajo v letno davčno osnovo. Nova poenostavljena metoda, ki je določena z ZDoh-2, določa povprečne stopnje dohodnine, ki veljajo za več let. Progresivne stopnje dohodnine se valorizirajo enkrat letno s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin (Galič, 2007, str. 80–82).

V tabeli 4 so prikazane stopnje dohodnine za neto dohodek zavezancev v Sloveniji dosežen v letu 2018. Slovenska dohodninska lestvica ima pet dohodninskih razredov, na podlagi katerih se izračuna davčna obveznost zavezanca v davčnem obdobju. Stopnje dohodnine so progresivne od 16 % do 50 % in so odvisne od davčne osnove zavezanca.

Tabela 4: Stopnje dohodnine v Sloveniji za leto 2018

Neto letna davčna osnova v EUR		Dohodnina v EUR	
Nad	Do		
	8.021,34		16 %
8.021,34	20.400,00	1.283,41	+ 27 % nad 8.021,34

se nadaljuje

Tabela 4: Stopnje dohodnine v Sloveniji za leto 2018 (nad.)

Neto letna davčna osnova v EUR		Dohodnina v EUR	
Nad	Do		
20.400,00	48.000,00	4.625,65	+ 34 % nad 20.400,00
48.000,00	70.907,20	14.009,65	+ 39 % nad 48.000,00
70.907,20		22.943,46	+ 50 % nad 70.907,20

Prirejeno po Ministrstvo za finance (2017).

2 DAVEK OD DOHODKA FIZIČNIH OSEB NA HRVAŠKEM

Namen poglavja je proučiti davek od dohodka fizičnih oseb na Hrvaškem. Podlaga za analizo je veljavni Zakon o obdavčitvi dohodka fizičnih oseb na Hrvaškem, to je Zakon o porezu na dohodek (ZPDoh), Ur. l. RH, št. 115/2016, ki je objavljen v Uradnem listu Hrvaške in je veljal za obdobje od 01. 01. 2017 do 31. 12. 2018.

V poglavju bom podrobneje proučila zgodovinski razvoj zakonodaje na področju davka od dohodka fizičnih oseb od prve zasnove in vse do danes. Cilj poglavja je analizirati splošne opredelitve davčnih zavezancev in predmeta obdavčitve. Natančno bom proučila definicijo in izračun davčne osnove ter olajšave, ki jih davčni zavezanci lahko uveljavijo za znižanje obračunanega davka od dohodka fizičnih oseb.

2.1 Zakonodaja na področju davka od dohodka fizičnih oseb na Hrvaškem

Začetki davčne reforme na Hrvaškem segajo v leto 1980, ko je bila Hrvaška članica Socialistične Federativne Republike Jugoslavije (v nadaljevanju SFRJ). Po osamosvojitvi Hrvaške leta 1991 niso takoj sprejeli novih zakonov. Obdržali so obstoječi sistem SFRJ, sprejeli pa so številne pravilnike, navodila in ukaze. Na Hrvaškem se je celovita davčna reforma začela s spremembo davka na dohodek posameznika konec leta 1993 (Ott in drugi, 2001, str. 6–11).

S sprejetjem novega Zakona o davku od dohodka je Hrvaška takrat sprejela mednarodni trend davčne reforme. Nov sistem obdavčitve dohodka je temeljil na potrošniškem konceptu, kar pomeni, da se je obračunal davek od dohodka, ki je namenjen potrošnji, medtem ko je bil dohodek iz kapitala (dividende, obresti, dohodki iz kapitala) oproščen obdavčitve. Hrvaška je bila takrat edina država, ki ni obdavčila kapitalskih prihodkov. Do novega zakona so sledile številne spremembe, med drugim je bil večkrat spremenjen koncept obdavčitve dohodka. Novi Zakon o davku od dohodka je na Hrvaškem začel veljati v letu 2001. S spremembo zakona je prišlo do spremembe števila davčnih stopenj in davčnih razredov. Največja sprememba pa je bila opustitev potrošniškega koncepta in obdavčenje dohodkov iz kapitala. V začetku leta 2005 je bil sprejet tretji Zakon o davku od dohodka fizičnih oseb, katerega temeljni cilj so poenostavitev, preglednost in razumljivost samega zakona. S spremembami zakona ni prišlo do večjih sprememb, spreminjali so

število davčnih stopenj in davčnih razredov. Do pomembnih sprememb je prišlo leta 2010, in sicer na področju davčnih stopenj, kar je vplivalo na uresničevanje načel pravičnosti. Ukinjene pa so bile ugodnosti dodatne osebne olajšave (Šimović, 2012, str. 1–9).

Hrvaška je v letu 2013 postala članica EU, zato je prišlo do sprememb na področju Zakona o dohodnini. Glavne spremembe so se nanašale na izenačenje pravic do osebne olajšave, ki je izenačena za prebivalce Hrvaške ter prebivalce EU, ki na Hrvaškem zaslužijo večji del svojega dohodka. Sprememba se je nanašala tudi na upokojence, ki prejemajo pokojnino iz tujine, uvedena je bila možnost plačila akontacije dohodnine in s tem ukinjen obračun predplačila davka in predložitev predpisanih poročil (Bejaković, 2016, str. 121–122). Nova davčna reforma na področju Zakona o dohodnini je v letu 2017 je prinesla pomembne spremembe na področju obdavčljivega dohodka, spremembe davčnih stopenj in osebnih olajšav. Z novo zakonodajo sta uvedena nova termina letni dohodek in končni dohodek, ki bosta obravnavana v sklopu predmeta obdavčitve (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, 2016, str. 37).

V letu 2016 so prihodki iz naslova davka od dohodka fizičnih oseb znašali 1,9 % državnega proračuna v bruto domačem proizvodu (Jurić & Turić, 2018, str. 52). Prihodki zbrani od dohodnine se delijo na proračun države ter proračune okrožij, mest in občin na podlagi zakonsko predpisanih formul (Bratić & Urban, 2006, str. 137).

2.2 Davčni zavezanci

Davčni zavezanci so na Hrvaškem po ZPDoh fizične osebe, ki ustvarijo dohodek, ali več fizičnih oseb, ki skupaj ustvarijo dohodek. V primeru, ko več fizičnih oseb skupaj ustvari dohodek, je vsaka posamezna fizična oseba obdavčena za svoj delež v skupnem ustvarjenem dohodku. Potomci so davčni zavezanci za celotni dohodek, ki ga je pokojnik ustvaril do svoje smrti in za davek od podedovanih virov dohodka. Davek od podedovanih virov dohodka se obračunava po enakem viru, kot se je obračunaval pokojniku.

2.2.1 Rezident

Rezident je po ZPDoh opredeljen kot fizična oseba, ki ima na Hrvaškem stalno ali začasno prebivališče. Za rezidenta se šteje tudi fizična oseba, ki na Hrvaškem nima stalnega ali začasnega prebivališča in je zaposlena v javni upravi Hrvaške in na podlagi opravljenega dela prejme plačo.

2.2.2 Nerezident

Nerezident je opredeljen kot fizična oseba, ki na Hrvaškem nima stalnega ali začasnega prebivališča, vendar na Hrvaškem ustvari dohodek, ki je obdavčen z ZPDoh.

2.3 Predmet obdavčitve

Predmet obdavčitve na Hrvaškem je določen kot razlika med prihodki in odhodki, ki so nastali v davčnem obdobju po načelu denarnega toka, torej po prejemu prihodkov in plačanih odhodkov. Davčno obdobje je enako koledarskemu letu, lahko pa je davčno obdobje tudi krajše, če zavezanec v koledarskem letu spremeni svoj status iz rezidenta v nerezidenta in obratno ter v primeru rojstev in smrti zavezancev (Bratić & Urban, 2006, str. 137).

Viri dohodka, ki je predmet obdavčitve v skladu z ZPDoh, so:

- dohodek iz zaposlitve;
- dohodek iz samozaposlitve;
- dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic;
- dohodek iz kapitala;
- dohodek iz zavarovanja;
- drugi dohodki.

Glavnina davka od dohodka se na Hrvaškem pobira z odtegljaji, razen od dohodkov iz samozaposlitve. Dohodki iz delovnega razmerja so obdavčeni na mesečni osnovi glede na stopnje in osebne dodatke. Druge oblike prihodkov imajo končni odtegljaj in so obdavčene z uporabo ustreznih pavšalnih stopenj ter odšteti standardiziranih stroškov (Čok & Urban, 2007, str. 308).

V letu 2017 sta bila z novim Zakonom o dohodnini uvedena termina letni dohodek in končni dohodek. Za letni dohodek se upošteva skupni dohodek iz zaposlitve, dohodek iz samozaposlitve in drugi dohodki, ki se ne štejejo za končne dohodke. Letni dohodek je obdavčen po davčnih stopnjah na podlagi letne davčne napovedi. V skupino končnih dohodkov pa spada dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic, dohodek iz kapitala, dohodek iz zavarovanja ter drugi končni dohodki. Za končni dohodek se šteje tudi dohodek iz samozaposlitve, ki je obdavčen na podlagi pavšalnega poslovanja. Končni dohodki se ne poročajo v letni davčni napovedi, saj je bil davek plačan v času izplačila dohodka in je s tem postopek obdavčenja končan (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, str. 37).

2.3.1 Dohodek iz zaposlitve

Dohodek iz zaposlitve je izračunan kot razlika med prihodki in odhodki, nastalimi v istem davčnem obdobju. Med dohodke od zaposlitve štejemo dohodek iz delovnega razmerja in pokojnine (Jančiev & Supić, 2016, str. 223).

Za dohodke na podlagi zaposlitve (plače) se po ZPDoh štejejo:

- vsi dohodki, ki jih delodajalec v denarju izplača delavcu ali druge nedenarne ugodnosti, ki jih delodajalec nudi na podlagi delovnega razmerja (plača, nagrada, podpora, odškodnina);
- podjetniška plača, ki je vključena v stroške pri določanju davka na dobiček;
- dohodek fizičnih oseb, ki so po nalogu tujega delodajalca napoteni na delo v podjetje na Hrvaškem;
- dohodki članov predstavniških in izvršilnih organov državne oblasti in enot lokalne in regionalne samouprave, ki prejemajo plačo za delo v teh organih ali enotah;
- dohodki oseb, ki skrbijo in pomagajo hrvaškim vojnim invalidom iz Domovinske vojne v skladu s posebnim predpisom;
- pokojnine zaslužene na podlagi prispevkov za obvezno pokojninsko zavarovanje;
- pokojnine, ki jih izplačajo zavarovalnice na podlagi predhodnega plačila delodajalca za dokup dela pokojnine zaposlenim ob njihovi upokojitvi, če so bila ta plačila oproščena obdavčitve;
- pokojnine, ki se izplačujejo samozaposlenim podjetnikom, ki so plačali dohodnino, in drugim osebam na podlagi predhodnega plačila prispevkov v predpisano obvezno zavarovanje, ki so bili davčna olajšava ali oproščeni obdavčitve;
- pokojnine, ki jih rezident prejema na podlagi dela v tujini.

Plača je opredeljena kot vsi prilivi v denarju ali nedenarne ugodnosti, ki jih fizična oseba prejme na podlagi pogodbe o delovnem razmerju ne glede na trenutni status osebe (upokojenec ali drugi status). Plačila na podlagi opravljenega dela, do katerih je delavec upravičen v času zaposlitve, so božičnica, nepovratna sredstva, neobdavčene ugodnosti in druge prejemki. Za nedenarne ugodnosti se šteje uporaba nepremičnin, prevoznih sredstev, ugodnejši pogoji pri nakupu delnic podjetja in ugodnosti pri najemanju kreditov (Jančiev & Supić, 2016, str. 223–225).

Po ZPDoh se za dohodek iz zaposlitve ne štejejo naslednji dohodki:

- urejanje in opremljanje delovnega mesta, prostora za odmor in prehrano;
- individualna delovna oblačila z oznako delodajalca;
- obvezni zdravstveni pregledi po posebnih predpisih;
- sistematični zdravstveni pregledi, če so na voljo vsem zaposlenim;
- članarine za članstva v poklicnih zbornicah, ki so v skladu s predpisi obvezne za zaposlene, ki izvajajo določene naloge za delodajalca;
- Hrvaškega zavoda za pokojninsko zavarovanje (hrvaškim veteranom kot nadomestilo plače iz domovinske vojne, nadomestila za telesne poškodbe, invalidom s pravico do poklicne rehabilitacije, dodatek za oskrbo druge osebe ...)

Odhodki, ki se po ZPDoh odštejejo od prihodkov pri ugotavljanju dohodka iz zaposlitve, so plačani prispevki za obvezno zavarovanje ali prispevki za pokojninsko zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za obvezno zavarovanje.

Pravilnik o davku na dohodek opredeljuje višino neobdavčenih ugodnosti, nadomestil, nagrade in drugih prejemkov, ki temeljijo na dohodku iz zaposlitve:

- nadomestila za invalidne delavce do 2.500 HRK, kar znaša 336,62 EUR;
- pomoč ob smrti delavca do 7.500 HRK, kar znaša 1.009,86 EUR;
- enkratna pomoč ob smrti ožjega družinskega člana do 3.000 HRK, kar znaša 403,94 EUR;
- pomoč za neprekinjeno bolniško odsotnost več kot 90 dni do 2.500 HRK, kar znaša 336,62 EUR;
- regres za letni dopust in božičnica do 2.500 HRK letno, kar znaša 336,62 EUR;
- nagrade zaposlenim za delovno dobo od 1.500 HRK do 5.000 HRK, kar znaša od 201,97 EUR do 673,24 EUR;
- nadomestilo za ločeno življenje od družine do 1.750 HRK mesečno, kar znaša 235,63 EUR;
- odpravnine ob upokojitvi do 8.000 HRK oziroma 1.077,18 EUR;
- odpravnina zaradi poslovnih vzrokov do 6.500 HRK oziroma 875,21 EUR za vsako leto dela pri istem delodajalcu;
- odpravnina zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni do 8.000 HRK oziroma 1.077,18 za vsako leto dela pri istem delodajalcu;
- pomoč za šoloobvezne otroke do 15. leta starosti do 1.750 HRK mesečno, kar znaša 235,63 EUR;
- darilo za otroke do 15. leta starosti do 600 HRK letno, kar znaša 80,79 EUR;
- dnevnice za službena potovanja v višini določene s ustreznimi predpisi;
- pomorski dodatek do 400 HRK dnevno, kar znaša 53,86 EUR;
- nagrada za novorojenčka v višini določeni z ustreznimi predpisi;
- povračila potnih stroškov in prenočitev na službenih potovanjih;
- povračila stroškov prevoza na delo v dejanski višini glede na ceno vozovnic.

Z Zakonom o prispevkih (Ur. l. RH, št. 115/2016), ki je objavljen v Uradnem listu Hrvaške in je veljal za obdobje od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2018, so določeni prispevki za socialno varnost zaposlenih. Plača je obdavčljivi dohodek zaposlenih, na podlagi katerega temelji izračun prispevkov in je osnova za določanje pokojnine. Bruto plača je sestavljena iz prispevkov iz plače ter prispevkov na plače. Prispevki iz plače znašajo skupaj 20 % in bremenijo delojemalca, prispevki na plačo pa znašajo skupaj 17,2 % in bremenijo delodajalca.

Tabela 5 prikazuje vrsto in stopnjo prispevkov od plače za zaposlene na Hrvaškem. Zaposleni, ki so zavarovani na osnovi generacijske solidarnosti za 1. steber pokojninskega zavarovanja, plačajo prispevek po stopnji 20 %, kolikor znaša skupni prispevek od plače. Če so zaposleni zavarovani za 1. in 2. steber pokojninskega zavarovanja, pa za 1. steber plačajo 15 % prispevkov in 5 % za drugi steber.

Tabela 5: Vrsta in stopnja prispevkov od plače na Hrvaškem v letu 2018

Vrsta prispevka	Stopnja prispevka od plače (v %)	Stopnja prispevka na plačo (v %)
Za 1. steber pokojninskega zavarovanja	15	
Za 2. steber pokojninskega zavarovanja	5	
Za zdravstveno zavarovanje		15
Za zaščito zdravja na delu		0,5
Za zaposlovanje		1,7
Skupaj	20	17,2

Prirejeno po Zakon o prispevkih.

2.3.2 Dohodek iz samozaposlitve

Samozaposlitev je opredeljena kot dejavnost, ki se izvaja na lastni račun in lastno odgovornost zavezanca, njen cilj pa je trajno pridobivanje dohodka. Za samostojno dejavnost se štejejo dohodki (Kesner-Škreb & Kuliš, 2001, str. 23–24):

- od prodaje (proizvodnih, trgovinskih, storitvenih in podobnih dejavnosti);
- iz svobodnih poklicev (zdravniki, veterinarji, novinarji, umetniki, izumitelji);
- iz kmetijstva in gozdarstva (če je zavezanec obdavčen z DDV);
- iz drugih samostojnih dejavnosti (poslanci, člani upravnih in nadzornih odborov, stečajni upravitelji).

Zavezanci, ki prejemajo dohodek iz samozaposlitve, morajo izpolnjevati naslednje pogoje (Friganović, 2016, str. 52):

- skupni prejemki preteklega leta niso presegli 300.000 HRK (40.394,25 EUR¹);
- ni zavezanec za plačilo DDV-ja.

Davčna osnova za samostojne dejavnosti je enaka razliki med prejemki iz poslovanja in odhodki, ki so povezani z opravljanjem dejavnosti. Prejemki so priliv v obliki denarja, stvari, materialnih pravic in storitev pridobljeni po tržni vrednosti davčnega obdobja. Odhodki pa so vsi odlivi blaga, ki nastajajo iz ustvarjanja prihodkov. Poslovni odhodki so za material, blago, plače zaposlenih, amortizacijo, opremo, stroje in prevozna sredstva (Kesner-Škreb & Kuliš, 2001, str. 23–24).

Akontacija dohodnine, ki jo plačajo zavezanci, se določi na podlagi davčne osnove kot razlika med vsemi prejemki in izdatki ter se obračuna po davčnih stopnjah 24 % in 36 %. S plačilom akontacije davčna obveznost zavezanca ni dokončna, saj se končna davčna obveznost določi z letno davčno napovedjo (Friganović, 2016, str. 37).

¹ Za preračun v EUR je bil uporabljen tečaj z dne 1. 4. 2019 (1 EUR = 7,4268 HRK).

2.3.3 Dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic

Fizične osebe, ki imajo v lasti premoženje, ga lahko prihranijo ali pa porabijo za doseganje dodatnih koristi ali zadovoljevanja osnovnih potreb. Premoženje zavezancev kot vir ekonomske moči ni obdavčeno z dohodnino. Z dohodnino se obdavči dohodek, ki je posledica povečanja ekonomske moči davčnega zavezanca z uporabo premoženja. Povečanje ekonomske moči po ZPDoh merimo z najemom ali odtujitvijo. Predmet obdavčitve dohodka iz premoženja in premoženjskih pravic zajema (Javorović, 2015, str. 91–92):

- prihodke od prodaje premoženja in premoženjskih pravic;
- dohodek zaslužen z oddajanjem ali časovno omejeno dodelitvijo.

Obdavčljivi dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic je razlika med prihodki in odhodki, ki so nastali v povezavi z ustvarjanjem prihodkov v posameznem davčnem obdobju. Dohodek od prodaje premoženja in premoženjskih pravic je razlika med prejemkom, ki je določen s tržno vrednostjo nepremičnine ali prodanih lastninskih pravic, ter stroški, ki so povečani za cene proizvajalcev industrijskih izdelkov. Med odhodke lahko štejemo tudi stroške, ki so povezani s prodajo. Med dohodek zaslužen z oddajanjem štejemo prihodke, kamor so vključeni prejemki od najemnin, oddajanja sob za turiste, organiziranje kampov, avtorske pravice, industrijske pravice in druge lastninske pravice. Davčno priznani odhodki z oddajanjem premoženja so v višini 30 % realiziranega dohodka od najemnin in se določijo v znesku dejansko nastalih izdatkov na podlagi verodostojnih listin, ki jih davčni zavezanec predloži davčni upravi (Javorović, 2015, str. 92–93).

Dohodek iz premoženja in premoženjskih pravic je končni dohodek in zanj ni treba vložiti letne davčne napovedi. S plačilom akontacije dohodnine je davčna obveznost zavezanca zaključena. Akontacija dohodnine za dohodke iz premoženja in premoženjskih pravic se plača (Javorović, 2015, str. 93):

- za dohodek dosežen z oddajanjem po 12 % davčni stopnji;
- za dohodek od premoženjskih pravic po 24 % davčni stopnji;
- za dohodek od prodaje premoženja se plača pavšalno po 24 % davčni stopnji.

Dohodki od prodaje premoženja in premoženjskih pravic niso obdavčeni, če gre za odtujitev med zakoncema ali ožjimi družinskimi člani (ločitev in dedovanje) ali je bil davčni zavezanec lastnik premoženja oziroma premoženjskih pravic več kot 2 leti. Izjemoma se obdavči dohodek od prodaje, če je davčni zavezanec v obdobju 5 let prodal več kot 3 nepremičnine ali premoženjske pravice iste vrste (Javorović, 2015, str. 92–93).

2.3.4 Dohodek iz kapitala

Dohodek iz kapitala spada v skupino končnih dohodkov, kar pomeni, da zanj ni treba oddajati letne davčne napovedi. Davčni zavezanci ob vsakem izplačilu dohodka iz kapitala izračunajo in plačajo akontacijo dohodnine, ki je enaka končni obdavčitvi. Roki za plačilo akontacije so določeni glede na vrsto dohodka iz kapitala, in sicer takojšnje plačilo ali plačilo v roku 8 dneh. Davčna osnova se razlikuje glede na vrsto dohodka od kapitala in se plačuje po 12 %, 24 % in 36 % stopnji (Ministarstvo financija, 2015a, str. 3).

Dohodki iz kapitala, ki jih davčni zavezanci ustvarijo v davčnem obdobju, so (Ministarstvo financija, 2015a, str. 3):

- obresti;
- dividende in deleži v dobičku na podlagi kapitala;
- izključitve premoženja in uporabe storitev v zasebne namene;
- delitev ali neobvezni nakup lastnih delnic;
- prodaja finančnih instrumentov in strukturiranih produktov.

2.3.4.1 Obresti

Za obrestni dohodek se štejejo prejemki obresti iz različnih varčevalnih shem, vključujoč donose, nagrade in premije pridobljene z vloženimi sredstvi. Dohodek od obresti na vrednostne papirje in obresti od danih posojil ter prejemki na podlagi delitve dohodkov investicijskega sklada v obliki obresti, če niso obdavčene kot deleži v dobičku na podlagi delitve dobička ali dohodka investicijskega sklada. Obresti so obdavčene po 12 % davčni stopnji (Ministarstvo financija, 2015a, str. 6–7).

Davka na dohodek od obresti se ne plača za (Ministarstvo financija, 2015a, str. 6–7):

- zamudne obresti;
- obresti, ki se zaračunavajo za sodne odločbe in sklepe lokalnih in regionalnih organov;
- obresti za pozitivno stanje na transakcijskem računu in deviznih računih pri bankah, hranilnica in drugih finančnih institucijah;
- prejemke od donosnosti življenjskih zavarovanj z lastnostjo prihrankov in dohodkov na podlagi prostovoljnega pokojninskega zavarovanja.

2.3.4.2 Dividende in deleži v dobičku na podlagi kapitala

Za prihodke od dividend se šteje dohodek, ki ga delniška družba izplača delničarjem, ki so fizične osebe, na podlagi ustvarjenega dobička. Prihodki iz naslova deleža v dobičku na podlagi lastniškega kapitala so prejemki fizičnih oseb, ki so člani organizacij, ki so obdavčene z lastno poslovno dejavnostjo z davki od dohodka pravnih oseb. Izplačila

dividend in delež dobička na podlagi kapitala so obdavčeni po 12 % davčni stopnji (Ministarstvo financija, 2015a, str. 7–8).

Davka od dividend in deležev v dobičku na podlagi kapitala se ne plača za dohodke, ki se uporabijo za povečanje osnovnega kapitala družbe, realizirane naložbe Hrvaškega sklada za vojne veterane in njihove člane ter realizacije načrta lastništva delnic zaposlenih (Ministarstvo financija, 2015a, str. 7–8).

2.3.4.3 Izključitve premoženja in uporabe storitev v zasebne namene

Za izključitev premoženja in uporabe storitev v zasebne namene se štejejo skrita izplačila dobička delničarjev in družbenikov ter fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost (prodaja, kmetijska in gozdarska dejavnost) in so predmet davka od dohodka pravnih oseb. Za dohodek iz izključitve se šteje tudi izplačani predujem dividend ali deleža v dobičku, če je ob koncu leta ugotovljeno, da zaslužen dobiček ne zadostuje za kritje izplačanega predujma.

Dohodki iz izključitve premoženja in uporabe storitev so obdavčeni po 36 % davčni stopnji (Ministarstvo financija, 2015a, str. 10).

Najpogostejše oblike izključitve premoženja in uporabe storitev so (Ministarstvo financija, 2015a, str. 10):

- zagotavljanje določenih koristi delničarjem in družbenikom s plačilom, ki je nižje od tržnega, vključujoč ugodnejše obrestne mere;
- izplačilo delničarjem in družbenikom višje odškodnine od vrednosti blaga in storitev, učinkov ali koristi, ki jih je družba prejela od družbenikov ali povezanih oseb;
- zagotavljanje blaga in storitev delničarjem in družbenikom v vrednosti, ki je večja od vrednosti blaga, storitev, učinkov ali koristi;
- zagotavljanje drugih ugodnosti za delničarje in družbenikov, za katere ni pravne podlage.

2.3.4.4 Delitev ali neobvezni nakup lastnih delnic

Dohodek na podlagi razdelitve delnic se določi kot plačilo na podlagi deleža dobička članov upravnih družb, z razdelitvijo delnic v družbah se določi na ravni tržne vrednosti in se upošteva pri gibanju v naravi. Dohodek, ki ga člani upravnih družb prejmejo na podlagi delitve delnic, je čisti dohodek in je obdavčen z dohodnino. Dohodek neobveznega nakupa lastnih delnic pa je razlika med tržno vrednostjo delnic in ceno pogodbe za nakup lastnih delnic. Dohodki iz kapitala na podlagi delitve ali neobveznega nakupa lastnih delnic so obdavčeni po 24 % davčni stopnji (Ministarstvo financija, 2015a, str. 9).

2.3.4.5 *Prodaja finančnih instrumentov in strukturiranih produktov*

Za dohodek iz kapitala pri prodaji finančnih instrumentov se šteje razlika med pogodbeno prodajno ceno, določeno po tržni vrednosti finančnega instrumenta za enkratno uporabo, in njegovo nabavno vrednostjo. Dohodki od prodaje finančnih instrumentov so obdavčeni po 12 % davčni stopnji. Med dohodke od prodaje finančnih instrumentov štejemo (Ministarstvo financija, 2015a, str. 11–12):

- prenosljive vrednostne papirje in strukturirane produkte vključujoč deleže v kapitalu družb;
- instrumente denarnega trga;
- enote v podjetjih skupnih vlaganj;
- izvedene finančne instrumente;
- sorazmerni delež likvidacijske mase v primeru likvidacije investicijskega sklada in druge prejemke v primeru likvidacije, prenehanja ali odstopa.

Za prodajo finančnih instrumentov se ne šteje prenos delnic iz enega prostovoljnega pokojninskega sklada v drugega, zamenjava vrednostnih papirjev z enakimi vrednostnimi papirji istega izdajatelja, ki nimajo posledice spremembe odnosov med člani in kapitalom izdajatelja, delitev delnic istega izdajatelja, če ne pride do sprememb osnovnega kapitala ali denarnega toka, zamenjava delnic med naložbenimi podskladi znotraj istega krovnega sklada in nakup delnic hrvaškega sklada vojnih veteranov in njihovih družin (Ministarstvo financija, 2015a, str. 12).

2.3.5 Dohodek iz zavarovanja

V dohodek iz zavarovanja vključujemo prejemke v višini plačanih in davčno priznanih premij prostovoljnega pokojninskega zavarovanja in naložbenih življenjskih zavarovanj. Premije prostovoljnega pokojninskega zavarovanja morajo biti vplačane pri prostovoljnem pokojninskem skladu, ki je registriran s predpisi, ki urejajo prostovoljno pokojninsko zavarovanje. V primeru odkupa prostovoljnega pokojninskega zavarovanja in naložbenih življenjskih zavarovanj ali ob prenehanju zavarovanja se šteje, da je dohodek znesek izplačanega odkupa, če je manjši od plačanih zavarovalnih premij. Zavezanci lahko uveljavljajo davčno priznane odhodke za plačane premije naložbenih življenjskih zavarovanj in prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, če je zagotovljena kasnejša obdavčitev vplačane zavarovalne vsote. Dohodek iz zavarovanja spada v skupino končnih dohodkov, kar pomeni, da je obdavčitev dokončna in se poravna v obliki akontacije dohodnine po 12 % davčni stopnji (Ministarstvo financija, 2015b, str. 3–10).

2.3.6 Drugi dohodki

Drugi dohodki so opredeljeni kot razlika med predpisanimi prejemki in davčno priznanimi odhodki. Med druge dohodke štejemo vse dohodke, ki jih ne obravnavamo kot dohodek iz zaposlitve, samozaposlitve, premoženja in premoženjskih pravic, kapitala in zavarovanja. Drugi dohodki so (Ministarstvo financija, 2015c, str. 3–9):

- dohodki predstavniških in izvršnih članov organov državne uprave ali enot lokalne in regionalne samouprave za delo v teh organih in enotah, ki ne temeljijo na zaposlitvenem razmerju;
- dohodki članov skupščin in nadzornih svetov družb, upravnih odborov ter drugih ustreznih organov drugih pravnih oseb, članov komisij in odborov za delo v teh organih in ne temeljijo na zaposlitvenem razmerju;
- dohodki sodnikov porotnikov, ki niso zaposleni na sodišču;
- dohodki iz naslova avtorskih honorarjev izplačanih po zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah;
- dohodki iz dejavnosti novinarjev, umetnikov in športnikov, ki ne temeljijo na zaposlitvenem razmerju;
- dohodki trgovinskih potnikov, agentov, športnih sodnikov, tolmačev, prevajalcev, turističnih strokovnjakov, svetovalcev, sodnih izvedencev in drugih podobnih dejavnosti, če ni podlaga za dohodek zaposlitev ali samozaposlitev;
- dohodki v naravi, kot je uporaba stavb in njihovih delov, garaž, počitniških domov, prevoznih sredstev, posojila z ugodnejšo obrestno mero, ki jih izplačevalci nudijo fizičnim osebam, ki pri njih niso v zaposlitvenem razmerju;
- nagrade študentom za pripravniško delo in vajeništvo, ki presegajo znesek 1.750 HRK mesečno (235,63 EUR);
- štipendije dijakov in študentov za redno izobraževanje na srednji šoli in fakultetah, ki presegajo 1.750 HRK mesečno (235,63 EUR), izjema so štipendije, ki jih študenti pridobijo na podlagi znanja in ocen na univerzah in so bili izbrani na podlagi javnih razpisov pod enakimi pogoji za vse študente;
- dohodki študentov in dijakov, ki se redno izobražujejo in delajo preko študentskega servisa, ki presegajo znesek 15.000 HRK letno (2.019,71 EUR);
- štipendije za športnike, ki so izplačane po predpisih, ki urejajo spodbude za njihove športne treninge in presegajo znesek 1.750 HRK mesečno (235,63);
- pristojbine športnikov amaterjev, ki so izplačane po posebnih predpisih in presegajo znesek 1.750 HRK mesečno (235,63 EUR);
- nagrade za športne dosežke, če presegajo znesek 20.000 HRK letno (2.692,95 EUR);
- dohodek na podlagi vračila prispevkov;
- neopredeljena nadomestila, ki jih fizičnim osebam plačujejo ali izplačujejo pravne osebe in fizične osebe in drugi plačniki ali donatorju in niso obdavčena v nobeni drugi obliki dohodkov;

- dohodek določen kot razlika med vrednostjo pridobljenega premoženja in dokazanim stroškom za pridobitev premoženja.

Akontacija dohodnine je znesek davka, ki se izračuna in plača ob vsakem izplačilu drugega dohodka in se plača po davčni stopnji 24 %. Drugi dohodki spadajo v skupino končnih dohodkov, zato je s plačilom akontacije dohodnine davčna obveznost zavezanca izpolnjena (Ministarstvo financija, 2015c, str. 10).

2.4 Davčna osnova in davčne olajšave

Letni dohodek zavezanca se izračuna kot razlika dohodkov iz zaposlitve, dohodka iz samozaposlitve in drugih dohodkov, ki jih davčni zavezanci ustvarijo v davčnem obdobju in odhodki, ki so nastali v enakem obdobju. Davčna osnova zavezanca je dohodek zmanjšan za davčne olajšave in davčne izgube. Za določitev davčne obveznosti se davčna osnova množi z davčno stopnjo, da dobimo davek od dohodka na podlagi letnega obračuna dohodnine. Davek od dohodka množimo s stopnjo pribitka davka na dohodek, da dobimo davek na dohodnino, ki se plača mestu ali občini. Stopnje pribitka na dohodnino se med mesti in občinami razlikujejo, in sicer so naslednje (Jančiev & Supić, 2016, str. 205–239):

- občine do 10 %;
- mesto z manj kot 30.000 prebivalci do 12 %;
- mesto z več kot 30.000 prebivalci do 15 %;
- mesto Zagreb do 30 %.

Izračun davčne obveznosti zavezanca na Hrvaškem je prikazan v enačbi (2).

$$\begin{aligned}
 \text{Davčna osnova} &= \text{Dohodek} - \text{Davčne olajšave} - \text{davčna izguba} \\
 \text{Davčna osnova} \times \text{Dohodninska stopnja} &= \text{Davek od dohodka} \\
 \text{Davek od dohodka} \times \text{Stopnja pribitka davka na dohodek} &= \text{Davek na dohodnino}
 \end{aligned}
 \tag{2}$$

2.4.1 Osebne olajšave

Osebne olajšave ali neobdavčeni del dohodka je določen kot življenjski minimum in je povezan z viri potrebnimi za preživetje zavezanca. Višina življenjskega minimuma ne odraža fizioloških, ampak tudi družbeno kulturne potrebe davčnih zavezancev (Mijatović, 2007, str. 303). Davčne olajšave ločimo na osebno olajšavo, olajšave za vzdrževane otroke in druge družinske člane, olajšavo za zdravstveno zavarovanje ter olajšavo za donacije (Bratić & Urban, 2006, str. 141).

Osebne olajšave lahko zavezanci izkoristijo v davčnem obdobju pri obračunu akontacije dohodnine od dohodka iz zaposlitve ali v letni davčni napovedi za vse druge vire dohodka (Uljanić & Bartolec, 2015, str. 47).

2.4.1.1 Osebna olajšava

Osebna olajšava je znesek neobdavčljivega dohodka in znižuje davčno osnovo ter s tem neposredno vpliva na zmanjšanje davčne obveznosti (Bratić & Urban, 2006, str. 141). Za osebno olajšavo velja, da je zagotovljena vsem davčnim zavezancem, ki ustvarijo dohodek ne glede na predmet obdavčitve in ga zavezanec potrebuje za zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb (Uljanic & Bartolec, 2015, str. 47).

Na Hrvaškem imajo z ZPDoh določeno osnovo za osebno olajšavo, ki na mesečni ravni v letu 2018 znaša 2.500,00 HRK oziroma 336,62 EUR. Osebna olajšava za dohodek davčnega zavezanca se izračuna kot koeficient 1,5 od osnove za osebno olajšavo, kar na mesečni ravni znaša 3.750,00 HRK oziroma 504,93 EUR.

2.4.1.2 Vzdrževani družinski člani

V skladu z ZPDoh se za vzdrževane družinske člane upoštevajo fizične osebe, katerih obdavčljivi dohodek in neobdavčljivi dohodek ne presega 6-kratnika zneska za osnovno osebno olajšavo, kar na letni ravni znaša 15.000 HRK oziroma 2.019,71 EUR. Če vzdrževane družinske člane vzdržuje več kot ena oseba, se olajšava enakomerno razporedi med vse člane, ki jo vzdržujejo v primeru, da ni dogovorjeno drugače. Pri določanju pravic do osebne olajšave za vzdrževane družinske člane se ne upoštevajo:

- socialni prejemki, ki so izplačani na podlagi posebnih predpisov;
- otroški dodatki;
- finančna podpora v znesku, ki jo določa zakon, ki ureja materinsko in starševsko podporo;
- podpora za novorojenčka ali dohodek za opremo novorojenčka;
- družinska pokojnina otrok po smrti staršev;
- dohodki, ki po naravi predstavljajo vzdrževanje s strani staršev ali družinskih članov;
- donacije pravnih in fizičnih oseb za zdravstvene namene do dejanskega zneska nastalih izdatkov za zdravstvene namene;
- povračila stroškov prevoza na delo in z dela z lokalnim ali medkrajevnim javnim prevozom ter povračila stroškov za službena potovanja do predpisanih zneskov, ki niso predmet dohodnine v skladu z ZPDoh.

Vzdrževani otroci

Za vzdrževane otroke se štejejo otroci, ki jih vzdržujejo starši, posvojitelji, rejniki in skrbniki. Otroci se za vzdrževane štejejo po končanem šolanju do prve zaposlitve (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, 2016, str. 35).

Zavezanci, ki vzdržujejo otroka, ki mu je na podlagi posebnega zakona priznana invalidnost, so upravičeni do višje olajšave za pomoč in nego otroka. Za otroke, ki jim je

priznana invalidnost, se olajšava v proučevanem obdobju poviša za 0,4 koeficienta osnove za osebno olajšavo, kar na mesečni ravni znaša 1.000 HRK oziroma 134,65 EUR. Olajšava za otroke, ki jim je priznana 100 % invalidnost, pa je v proučevanem obdobju znašala 1,5 koeficienta osnove za osebno olajšavo, kar na mesečni ravni znaša 3.750 HRK oziroma 504,93 EUR (Uljančić & Bartolec, 2015, str. 48–49).

Tabela 6 prikazuje višino posebne olajšave za posameznega vzdrževanega otroka v letu 2018. V tabeli je prikazana višina koeficienta osnovne osebne olajšave in mesečna olajšava za od prvega do devetega otroka v HRK in EUR.

Tabela 6: Olajšava za vzdrževane otroke na Hrvaškem v letu 2018

Vzdrževani otrok	Koeficient	Mesečna olajšava v HRK	Mesečna olajšava v EUR
Prvi otrok	0,7	1.750,00	235,63
Drugi otrok	1,0	2.500,00	336,62
Tretji otrok	1,4	3.500,00	471,27
Četrty otrok	1,9	4.750,00	639,58
Peti otrok	2,5	6.250,00	841,55
Šesti otrok	3,2	8.000,00	1.077,18
Sedmi otrok	4,0	10.000,00	1.346,47
Osmi otrok	4,9	12.250,00	1.649,43
Deveti otrok	5,9	14.750,00	1.986,05

Prirejeno po ZDoh.

Višina olajšave v letu 2018 se po ZDoh za vzdrževane otroke za vsakega naslednjega na mesečni ravni poveča za 1,1 koeficienta osnovne osebne olajšave glede na predhodnega vzdrževanega otroka.

Ožji družinski člani

Ožji družinski člani, ki so opredeljeni kot vzdrževani družinski člani, so zakonec, starši zavezancev, otroci do prve zaposlitve, ki jih vzdržujejo starši, posvojitelji, rejniški starši ali skrbniki ter odrasli, ki jim je zavezanec določen skrbnik po posebnem zakonu. Olajšava za vzdrževanega družinskega člana v letu 2018 znaša 1.750 HRK, kar je 235,63 EUR (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, 2016, str. 35).

Zavezanci, ki vzdržujejo družinske člane, ki jim je na podlagi posebnih predpisov priznana invalidnost, so upravičeni do olajšave za pomoč in nego. S spremembo zakonodaje leta 2018 so zaščitili invalide, in sicer se je olajšava za invalide zvišala in znaša 1.000 HRK, kar znaša 134,65 EUR. Za osebe s 100 % invalidnostjo, ki potrebujejo nego, olajšava znaša 3.750 HRK, kar je 504,93 EUR (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, 2016, str. 35).

2.4.1.3 Olajšava za zdravstveno zavarovanje

Davčnemu zavezancu se prizna olajšava za plačane premije obveznega zdravstvenega zavarovanja, če zavezanec ni drugače zavarovan. Olajšava se prizna do predpisanega zakonskega zneska za zdravstveno zavarovanje (Uljanic & Bartolec, 2015, str. 47).

2.4.1.4 Olajšava za donacije

Davčnemu zavezancu se prizna olajšava za donacije državi, ki so bile dane v naravi ali v denarju nakazane na transakcijski račun države za kulturne, izobraževalne, znanstvene, zdravstvene, humanitarne, športne in verske ter druge namene, ki izvajajo dejavnosti v skladu s posebnimi predpisi. Zavezanec lahko za donacije nameni 2 % dohodka, za katerega bo obdavčen v tekočem davčnem obdobju in se mu olajšava prizna v višini donacije. Višina donacije je lahko tudi nad predpisanim odstotkom ob izpolnjenih pogojih danih s strani pristojnih ministrstev o izvajanju in financiranju posebnih programov in ukrepov (Uljanic & Bartolec, 2015, str. 47).

2.5 Dohodninske stopnje

S spremenjeno davčno reformo je v letu 2017 prišlo do sprememb tudi pri davčnih stopnjah. Pri letnih dohodkih je bila ukinjena najnižja stopnja obdavčitve 12 %. Pri drugih davčnih razredih so se stopnje dohodnine znižale s 25 % na 24 % in s 40 % na 36 %. Dohodninska stopnja 12 % se ohranja le za končne dohodke (Zrinušić & Vuraić Kudeljan, 2016, str. 36).

Tabela 7 prikazuje dohodninske stopnje za neto dohodek zavezancev na Hrvaškem v HRK in EUR dosežen v letu 2018. Na Hrvaškem ima dohodninska lestvica 2 razreda, na podlagi katerih se izračuna davčna obveznost zavezanca v davčnem obdobju. Dohodninska lestvica ima stopnji 24 % in 36 %, ki sta odvisni od višine davčne osnove zavezanca.

Tabela 7: Dohodninske stopnje na Hrvaškem v letu 2018

Letna davčna osnova v HRK	Letna davčna osnova v EUR	Stopnja dohodnine (v %)
do 360.000	do 48.473,10	24
nad 360.000	nad 48.473,10	36

Prerejeno po Jančiev & Supić (2016).

3 MEDNARODNO OBDAVČEVANJE

Poglavje je namenjeno proučevanju mednarodnega obdavčevanja, ki temelji na Zakonu o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o izogibanju dvojnega obdavčevanja in preprečevanju davčnih utaj v zvezi z davki od dohodka

(BHRIDO, Ur. l. RS Mednarodne pogodbe, št. 16/2005) in premoženja je začel veljati v letu 2005.

V poglavju bom razložila dvojno obdavčitev dohodka ali premoženja in metode za odpravo dvojnega obdavčevanja. Države stremijo k odpravi dvojnega obdavčevanja, zato med seboj sklepajo sporazume o izogibanju dvojnega obdavčevanja. V poglavju bom predstavila, kako poteka uporaba sporazuma med državama o izogibanju dvojnega obdavčevanja v praksi.

3.1 Dvojna obdavčitev dohodka ali premoženja

Splošno o dvojni obdavčitvi govorimo, ko je isti dohodek ali premoženje obdavčeno večkrat. Dvojna obdavčitev dohodka ali premoženja opredeljena kot obdavčenje istega davčnega zavezanca za isti dohodek ali premoženje v istem davčnem obdobju z istovrstnimi davki v najmanj dveh državah. Za gospodarski razvoj in dobre odnose med državami je treba odstraniti ovire, ki jih predstavlja dvojno obdavčevanje, zato so države članice OECD pripravile vzorčni sporazum o davkih na dohodek in premoženje. Z vzorčnim sporazumom želijo predvsem pojasniti, standardizirati in potrditi položaj davčnih zavezancev v drugih državah do te mere, da bi vse države uporabljale enake rešitve za enake primere dvojnega obdavčevanja (OECD, 2000, str. 11).

Mednarodna dvojna obdavčitev je posledica razlik v davčnih sistemih med posameznimi državami. Države imajo med seboj različno opredeljene davčne zavezance, davčno osnovo in davčne stopnje, lahko pa se razlikujejo tudi vrste dohodkov. Do dvojne obdavčitve pride (Ključanin & Zemljčič, 2004, str. 14):

- če dve ali več držav istega zavezanca gledajo kot svojega rezidenta in ga obdavčijo po načelu svetovnega dohodka (dvojno rezidentstvo);
- če zavezanec ene države prejme dohodek v drugi državi, vendar obe državi obdavčita dohodek (dvojna davčna obveznost).

3.2 Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja

V mednarodnih pogodbah za odpravo dvojnega obdavčevanja se najpogosteje uporabljata metoda oprostitve ali izvzetja in metoda dobropisa ali odbitka (Ministrstvo za finance, 2014, str. 5).

Metoda oprostitve ali izvzetja se uporablja na dva načina (OECD, 2017, str. 382):

- popolna oprostitve pomeni, da se dohodek ali premoženje, ki je obdavčeno v državi vira, v državi rezidentstva ne upošteva. Pri določanju odmere preostalega davka na dohodek ali premoženje država rezidentstva oproščenega dohodka nima pravice upoštevati;

- oprostitev s progresijo pomeni, da dohodek ali premoženje, ki je obdavčeno v državi vira, v državi rezidentstva ni obdavčeno. Država rezidentstva si lahko pridrži pravico do upoštevanja dohodka pri določanju odmere preostalega davka na dohodek ali premoženje.

Metoda dobropisa ali odbitka se uporablja na dva načina (OECD, 2017, str. 383):

- popolni dobropis pomeni, da država rezidentstva odšteje celotni znesek davka, ki je bil plačan v državi vira dohodka ali premoženja;
- navadni dobropis pomeni, da država rezidentstva odšteje le znesek davka plačanega v državi vira dohodka ali premoženja, ki bi ga država rezidentstva odmerila sama za enak dohodek ali premoženje dosežen v drugi državi.

Metoda navadnega dobropisa se uporablja za odpravo dvojnega obdavčevanja med Slovenijo in Hrvaško in je najpogosteje uporabljena metoda v mednarodnih pogodbah.

3.3 Sporazum med državama o izogibanju dvojnega obdavčevanja

Sporazum BHRIDO se uporablja za ekonomske subjekte, ki so rezidenti ene ali obeh držav pogodbenic Slovenije in Hrvaške. Rezident je ekonomski subjekt, ki je obdavčen po zakonih države pogodbenice zaradi svojega stalnega prebivališča, sedeža uprave ali na druge pogodbene podlage. Če ima oseba stalno prebivališče v obeh državah, se šteje za rezidenta tiste države, v katerih je središče njegovih življenjskih interesov.

Sporazum med Slovenijo in Hrvaško se uporablja za davke od dohodka in premoženja, ki so sprejeti v imenu države pogodbenice. Davki, za katere se uporablja sporazum, so vsi davki na celotni dohodek in premoženje, vključno z davki od dobička iz odtujitve premičnin ali nepremičnin, davki na skupne zneske plač, ki jih plačujejo podjetja ter davki na zvišanje vrednosti kapitala. Sporazum se uporablja za enake oziroma vsebinsko podobne davke, ki so sprejeti po datumu podpisa sporazuma. O bistvenih spremembah davčnih zakonodaj se pristojna organa držav med seboj uradno obvestita.

3.4 Uporaba sporazuma med državama o izogibanju dvojnega obdavčevanja

Odprava dvojnega obdavčevanja v skladu s sporazumom BHRIDO med državama pogodbenicama v praksi poteka tako, da se v davčno osnovo v primarni državi vključijo dohodkovne postavke od dohodka, ki se obdavčijo v drugi državi pogodbenici. Rezident Slovenije, ki prejme obdavčljiv dohodek na Hrvaškem, se mu pri izračunu davčne osnove v Sloveniji odšteje znesek davka od dohodka, ki ga je plačal na Hrvaškem. Znesek odbitega davka v nobenem primeru ne sme presegati davka od dohodka, ki je bil izračunan pred odbitkom.

Odprava dvojnega obdavčevanja v praksi poteka tako, da kadar rezident države pogodbenice dobi dohodek ali ima v lasti premoženje, ki se v skladu določbami sporazuma lahko obdavči v drugi državi, prva država dovoli.

4 GLAVNE UGOTOVITVE IN PRIMERJAVE MED DRŽAVAMA

V prvih dveh poglavjih sem podrobneje prikazala obdavčitev davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji in na Hrvaškem. Veliko pozornosti sem posvetila opredelitvi dohodkov, ki so predmet obdavčitve z dohodnino, olajšavam, ki vplivajo na zmanjšanje davčne osnove, ter dohodninskim stopnjam, ki se razlikujejo med državama. Glavne ugotovitve obravnavane tematike se nanašajo na zakonsko podlago, izračuna davčne osnove, davčnih olajšav in dohodninskih stopenj v posamezni državi. V nadaljevanju pa bom pozornost posvetila glavnim ugotovitvam in primerjavam med državama ter primerjavo obdavčitve v eni in drugi državi za različne dohodke zavezancev.

4.1 Primerjava zakonske podlage na področju posamezne države

Slovenija in Hrvaška sta bili do leta 1991 članici skupne države Jugoslavije, po razpadu Jugoslavije pa sta postali samostojni državi. V Sloveniji je bila takoj po osamosvojitvi narejena reforma davčnega sistema, medtem ko je Hrvaška obdržala obstoječ davčni sistem Jugoslavije, sprejeli so le pravilnike, navodila in ukaze, celovita davčna reforma pa je sledila v prihodnjih letih. V obeh državah je dohodnina urejena z Zakonom o dohodnini, s katerim je obdavčen celotni dohodek zavezanca. Na Hrvaškem pa Zakon dopolnjuje tudi Pravilnik o davku na dohodek, v katerem je navedena podrobnejša razlaga členov Zakona.

Nova davčna reforma v Sloveniji je temeljila na sistemih, ki so bili primerljivi razvitim državam. V kasnejših letih so sledile številne spremembe na področju davčnih stopenj, olajšav, medletne akontacije, širitev davčnih osnov in uvedb novih dajatev. Po vstopu Slovenije v EU je bilo treba na obstoječi davčni sistem aplicirati standarde in zahteve EU. Zato so v Sloveniji začeli s pripravo nove davčne reforme, ki je bila sprejeta leta 2007 in je v veljavi še danes. Tudi novemu Zakonu so v kasnejših letih sledile številne spremembe in dopolnitve na področju olajšav, dohodninskih stopenj ter obdavčitev dohodkov fizičnih oseb, ki opravljajo samostojno, kmetijsko in gozdarsko dejavnost.

Davčna reforma na Hrvaškem, sprejeta leta 1993, je temeljila na potrošniškem konceptu in je bila tudi edina država, kjer dohodek iz kapitala ni bil obdavčen. Zakon je v kasnejših letih doživel različne spremembe. V letu 2001 je začel veljati nov zakon, ki je opustil potrošniški koncept in uvedena je bila obdavčitev dohodka iz kapitala. V kasnejših letih so sledile predvsem poenostavitve Zakona in uresničevanje načel pravičnosti. Po vstopu Hrvaške v EU je prišlo do sprememb na področju obdavčitve dohodka iz tujine in uvedena je bila možnost plačila akontacije dohodnine. Pomembne spremembe področju dohodnine so bile sprejete v letu 2017, ko sta bila uvedena nova termina predmeta obdavčitve.

V obeh državah se davčni zavezanci ločijo na rezidente in nerezidente, ugotavljanje rezidentskega statusa pa temelji na stalnem ali začasnem prebivališču v državi. Dohodki, ki so obdavčeni z dohodnino, imajo v obeh državah enotno poimenovanje predmeta obdavčitve in so si med državama zelo podobni. Predmet obdavčitve se razlikuje le v tem, da je v Sloveniji obdavčen dohodek iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti, ki na Hrvaškem ni opredeljen. Na Hrvaškem pa so zavezanci obdavčeni z dohodkom od zavarovanja, ki ga v Sloveniji ne poznamo. Davčno obdobje je v obeh proučevanih državah enako koledarskemu letu.

4.2 Primerjava davčnih olajšav med državama

Davčne olajšave so za davčne zavezance spodbudne, saj v neformalnem jeziku pomenijo znesek, ki ga zavezanci lahko zaslužijo, preden so obdavčeni. Zavezanci, ki zaslužijo več, kot znašajo davčne olajšave, znižujejo letno davčno osnovo in imajo posledično nižjo davčno obveznost. Davčne olajšave se od dohodkov zavezancev odštevajo maksimalno do višine pozitivne davčne osnove, kar pomeni, da je letna davčna osnova nič, če znesek davčnih olajšav presega davčno osnovo. Pri davčnih olajšavah lahko med državama naletimo na določene podobne lastnosti ureditve davčnih olajšav, ima pa vsaka država tudi svoje specifične.

V obeh proučevanih državah poznamo osnovno olajšavo, ki se prizna vsakemu davčnemu zavezanцу. V Sloveniji za osnovno olajšavo uporabljamo termin splošna olajšava, medtem ko na Hrvaškem uporabljajo termin osebna olajšava. Višina osnovne olajšave je v vsaki izmed držav določena individualno. V Sloveniji se splošna olajšava davčnega zavezanca izračuna na podlagi padajoče progresivne lestvice, kar pomeni različno višino olajšave med zavezanci. Splošna olajšava se deli v tri razrede glede na letni dohodek in je za zavezance z najnižjimi dohodki najvišja. Na Hrvaškem je višina osebne olajšave za vse zavezance enaka, in sicer je določena kot koeficient 1,5 osnove za osebno olajšavo. Osnova za osebno olajšavo je določena kot višina življenjskega minimuma.

Davčni zavezanci so v obeh proučevanih državah upravičeni tudi do olajšave za vzdrževane družinske člane, kamor spadajo otroci in drugi družinski člani, ki jih zavezanci vzdržujejo, ker sami nimajo dovolj dohodkov za finančno neodvisnost. Višina olajšave za prvega vzdrževanega otroka in drugega družinskega člana je bila v letu 2018 na Hrvaškem višja kot v Sloveniji. Z vsakim naslednjim vzdrževanim otrokom pa se razlika še dodatno povečuje. Davčni sistem je do zavezancev, ki imajo otroke ali vzdržujejo druge družinske člane, na tem področju na Hrvaškem ugodnejši od slovenskega. Dodatna olajšava, ki jo obe državi nudita, pa je namenjena predvsem tistim zavezancom, ki jim je priznana invalidnost. Višina olajšave za zavezance, ki jim je priznana invalidnost, je bila v letu 2018 v Sloveniji višja kot na Hrvaškem. Slovenska davčna zakonodaja je tako za osebe s priznano invalidnostjo bistveno ugodnejša. Zavezanci, ki jim je priznana invalidnost, imajo višje

življenjske stroške kot zdravi zavezanci, zato je višja olajšava zagotovo dobrodošla, saj jim znižuje davčno obveznost.

Obe proučevani državi nudita olajšavo povezano z zavarovanjem, le da je olajšava v Sloveniji namenjena zavezancem, ki plačujejo dodatno pokojninsko zavarovanje, na Hrvaškem pa je olajšava povezana z zdravstvenim zavarovanjem. V Sloveniji je olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje namenjena vsem zavezancem, ki individualno vplačujejo premije za 2. steber pokojninskega zavarovanja. Višina olajšave je določena proporcionalno glede na bruto plačo zavezanca, vendar je omejena navzgor. Na Hrvaškem se olajšava za zdravstveno zavarovanje prizna zavezancem, ki niso drugače zdravstveno zavarovani. Razlog za drugačni olajšavi povezani z zavarovanjem ni zgolj v davčnem sistemu, ampak v drugih sistemih, ki so povezani predvsem z zdravstvenim in pokojninskim področjem.

Davčni zakonodaji proučevanih držav se na področju davčnih olajšav razlikujeta v tem, da slovenska zakonodaja omogoča posebno osebno olajšavo za osebe, ki opravljajo specializirane poklice na področju kulturnih dejavnosti, novinarstva in poklicnih športnikov. Posebna olajšava pa je namenjena tudi študentom in dijakom, ki se izobražujejo. Hrvaška zakonodaja te oblike olajšave ne opredeljuje. Zavezanci na Hrvaškem pa lahko koristijo olajšavo za donacije državi, ki so namenjene financiranju različnih programov in ukrepov v korist javnega dobra. Omenjene oblike olajšave v takšni obliki slovenska zakonodaja ne opredeljuje. Zavezanci v Sloveniji lahko del dohodnine namenijo za donacije različnim organizacijam javnega dobra.

4.3 Primerjava dohodninskih stopenj med državama

Davčni zavezanci imamo velikokrat občutek, da je država oderuška in moramo plačevati pretirano visoke davke. Za lažjo predstavo so v tabeli 8 prikazane stopnje dohodnine v državah EU. Proučevani državi sta barvno označeni, da ju lažje primerjamo z drugimi državami EU.

Nekaj držav članic EU ima enotno dohodninsko stopnjo za vse davčne zavezance ne glede na njihov prihodek. Najnižjo enotno dohodninsko stopnjo imata Romunija in Bolgarija, in sicer 10 %, obe državi sta med najmanj razvitimi v EU. Preostale države članice EU pa imajo vsaj dva razreda dohodninskih stopenj, največ dohodninskih razredov imajo v Luksemburgu, kar 19. Luksemburg je med manjšimi državami, a kljub temu najbolj razvitimi državami v EU. Glede na države, ki imajo več dohodninskih razredov, ima najnižjo davčno stopnjo, 6 %, Finska. Najvišjo stopnjo dohodnine ima Avstrija, in sicer 55 %. Glede na države EU se Hrvaška nahaja na sredini dohodninskih stopenj, Slovenija pa se nahaja med državami, ki imajo višje dohodninske stopnje.

Na podlagi podatkov iz spodnje tabele pridemo do ugotovitve, da višina dohodninskih stopenj nima neposredne korelacije z razvitostjo držav in življenjskim standardom zavezancev.

Tabela 8: Stopnje dohodnine držav članic EU v letu 2018

Država	Stopnja dohodnine (v %)
Avstrija	25–55
Belgija	25–50
Bolgarija	10
Ciper	20–35
Češka	15
Danska	11,13–51,95
Estonija	20
Finska	6–31,25
Francija	14–45
Grčija	22–45
Hrvaška	12–36
Irska	20–40
Italija	23–43
Latvija	23
Litva	15
Luksemburg	8–38
Madžarska	15
Malta	15–35
Nemčija	14–45
Nizozemska	8,9–51,95
Poljska	18–32
Portugalska	14,5–48
Romunija	10
Slovaška	19–25
Slovenija	16–50
Španija	9,5–22,5
Švedska	20–25
Velika Britanija	20–45

Prirejeno po OECD (2018).

S 1. 1. 2017 je v Sloveniji in na Hrvaškem prišlo do sprememb pri dohodninskih stopnjah. V Sloveniji je prišlo do spremembe dohodninskih stopenj, in sicer je bil uveden nov dohodninski razred. Dohodninska lestvica je imela do leta 2017 štiri davčne razrede, po spremembi pa ima pet davčnih razredov. Na Hrvaškem se sprememba nanaša na ukinitve najnižje dohodninske stopnje za letne dohodke. Ostala sta tako dva dohodninska razreda, v katerih so se dohodninske stopnje znižale. V magistrskem delu sem proučevala obdobje leta 2018, ko pri dohodninskih stopnjah ni prišlo do nobenih sprememb. Nove spremembe v Sloveniji pa bodo aktualne z letom 2020, in sicer se bo povečala neto letna davčna osnova v vseh petih razredih. Prav tako bo prišlo tudi do znižanja dohodninske stopnje v 2. in 3. razredu za 1 %. Na Hrvaškem do leta 2020 ni prišlo do sprememb pri dohodninskih razredih.

4.4 Primerjava izračuna davčne osnove

V obdavčitvi dohodkov fizičnih oseb med proučevanima državama najdemo veliko podobnosti, zato ni nič nenavadnega, da državi za izračun davčne osnove uporabljata podobno metodologijo. Na splošno lahko davčno osnovo v obeh državah opredelimo kot razliko med obdavčljivimi dohodki in davčno priznanimi odhodki v celotnem davčnem obdobju. Pri izračunu davčne osnove se je treba osredotočiti tudi na postavke, kot so priznani stroški, davčne olajšave in akontacija dohodnine, ki neposredno vplivajo na zniževanje davčne osnove.

V nadaljevanju se bom osredotočila na izračun davčne osnove zavezancev v proučevanih državah. Na podlagi izračunov bom prikazala razlike davčne obveznosti zavezancev različnih dohodkovnih slojev. Glede na to, da je večina dohodkov fizičnih oseb, ki med letom obračunajo akontacijo dohodnine, ki velja za končno obdavčitev, se bom pri primerjavi osredotočila predvsem na dohodke fizičnih oseb, ki izhajajo iz zaposlitve.

Za izračun dohodnine za zavezance v Sloveniji in na Hrvaškem sem uporabila podatke o minimalnem, povprečnem in visokem dohodku v letu 2018. Za izbrane primere sem naredila izračun neto plače in izračun dohodnine. Pri izračunu dohodnine sem vsak primer naredila brez vzdrževanih družinskih članov in primer z vzdrževanimi družinskimi člani, da lahko primerjamo vpliv vzdrževanih družinskih članov na obračun dohodnine. Za zavezance v Sloveniji bom naredila tudi izračune ob predpostavki, da zavezanec individualno plačuje premije za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in koristi olajšavo. Za zavezance na Hrvaškem pa bom naredila izračune ob predpostavki, da zavezanec del dohodka nameni za donacije in uveljavlja omenjeno olajšavo. Vsi izračuni so narejeni ob predpostavki, da zavezanci prejemajo zgolj dohodek iz zaposlitve, plačo in regres za letni dopust in ne prejemajo dohodka iz drugega vira.

4.4.1 Izračun davčne osnove za zavezance v Sloveniji

Z namenom izračuna davčne osnove za zavezance v Sloveniji je treba najprej pripraviti obračun osebnega dohodka. Podatki iz izračuna osebnega dohodka so namreč temelj za pripravo izračuna davčne osnove. Tabela 9 prikazuje izračun osebnega dohodka za proučevane osebe po slovenskih predpisih. Osnova za izračun je bruto plača zavezanca, od katere se odštejejo prispevki za socialno varnost in akontacija dohodnine, da dobimo neto plačo zavezanca. Akontacijo dohodnine izračunamo tako, da od bruto plače odštejemo dohodnino in prispevke za socialno varnost ter jo pomnožimo s stopnjo dohodnine za dohodkovni razred zavezanca.

Na podlagi Zakona o minimalni plači (ZminP), Ur. l. RS, št. 92/2015, je bil znesek minimalne plače objavljen v Uradnem listu RS, št. 5/2018 in je za leto 2018 znašala 842,79 EUR bruto. Povprečna mesečna bruto plača je leta 2018 v Sloveniji znašala 1.681,55 EUR (Statistični urad Republike Slovenije, brez datuma). Za osebo z visokim dohodkom sem

predpostavila, da prejema 8.000 EUR mesečne bruto plače. Pri vseh izračunih sem upoštevala, da so zavezanci dobili minimalni regres, ki je v bruto znesku znašal enako kot minimalna plača v proučevanem obdobju.

Tabela 9: Izračun osebnega dohodka po slovenskih predpisih

	Minimalni dohodek (v EUR)	Povprečni dohodek (v EUR)	Visok dohodek (v EUR)
Bruto plača	842,79	1.681,55	8.000,00
Splošna olajšava	275,23	275,23	275,23
Prispevki za socialno varnost (22,10 %)	186,26	371,62	1.768,00
Akontacija dohodnine	61,01	205,84	1.935,87
Neto plača	595,52	1.104,09	4.296,13

Vir: lastno delo.

Izračuni z vzdrževanimi družinskimi člani so narejeni ob predpostavki, da zavezanci olajšave za vzdrževanega otroka ne upoštevajo pri akontaciji dohodnine, temveč pri letnem obračunu. Podatki o višini splošne olajšave uporabljeni pri izračunih so prikazani v tabeli 2, stopnje dohodnine glede na neto letni dohodek zavezanca pa so prikazane v tabeli 4.

Zavezanci v Sloveniji so upravičeni tudi do regresa za letni dopust, zato sem pri vseh izračunih upoštevala, da je zavezanec dobil minimalni regres, ki v bruto znesku znaša enako kot minimalna plača v proučevanem obdobju. Pri izplačilu regresa v proučevanem obdobju ni treba obračunati prispevkov za socialno varnost, če ta znaša 70 % povprečne plače v Sloveniji za predpretekli mesec, medtem kot se akontacija dohodnine izračuna na podlagi plače preteklega meseca. Tabela 10 prikazuje izračun akontacije dohodnine pri regresu za vse proučevane osebe. Od bruto plače zavezanca se odštejejo prispevki za socialno varnost in splošna olajšava, da dobimo osnovo za izračun dohodnine pri plači. Osnovi za izračun dohodnine dodamo znesek regresa na mesečni ravni, da dobimo osnovo za izračun dohodnine pri regresu, na katero apliciramo stopnjo dohodnine v skladu z dohodninsko lestvico za proučevano obdobje. Izračun dohodnine po lestvici nato delimo z osnovo za izračun dohodnine pri regresu ter dobimo stopnjo dohodnine pri regresu, ki jo pomnožimo z regresom in dobimo višino akontacije dohodnine. V tabeli vidimo, da je izplačilo neto regresa pri proučevanih osebah različno, in sicer ima oseba z minimalnim dohodkom višje izplačilo kot oseba s povprečnim in visokim dohodkom, kar je posledica akontacije dohodnine pri regresu.

Tabela 10: Izračun akontacije dohodnine pri regresu po slovenskih predpisih

	Minimalni dohodek (v EUR)	Povprečni dohodek (v EUR)	Visok dohodek (v EUR)
Bruto plača	842,79	1.681,55	8.000,00
Prispevki za socialno varnost	168,26	371,62	1.768,00
Splošna olajšava	275,23	275,23	275,23

se nadaljuje

Tabela 10: Izračun akontacije dohodnine pri regresu po slovenskih predpisih (nad.)

	Minimalni dohodek (v EUR)	Povprečni dohodek (v EUR)	Visok dohodek (v EUR)
Osnova za izračun dohodnine pri plači	381,30	1.034,70	5.956,77
Regres (mesečno)	70,23	70,23	70,23
Osnova za izračun dohodnine pri regresu	451,54	1.104,93	6.027,00
Izračun dohodnine po lestvici	72,25	224,80	1.970,99
Stopnja dohodnine pri regresu	16 %	20 %	33 %
Akontacija dohodnine pri regresu	134,85	171,47	275,61
Neto regres	707,94	671,32	567,18

Vir: lastno delo.

4.4.1.1 Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z minimalnim dohodkom

Za zavezanca, ki v Sloveniji prejema minimalni dohodek, so v tabeli 11 prikazani izračuni dohodnine z različnimi predpostavkami. Izračun za osebo 1 je pripravljen na podlagi predpostavke, da zavezanec uveljavlja le splošno olajšavo. Za osebo 2 sem predpostavila, da ima vzdrževanega družinskega člana in zanj uveljavlja olajšavo. Izbrana oseba 3 pa individualno plačuje maksimalno premijo za dodatno pokojninsko zavarovanje in uveljavlja omenjeno olajšavo.

Na podlagi spodnjih izračunov pridemo do ugotovitve, da se davčna osnova in odmerjena dohodnina izbranih zavezancev razlikujeta glede na njihove predpostavke. Vsem zavezancem je skupno, da dobijo vračilo dohodnine, vendar so zneski vračila različni. Proučevanim zavezancem je bila med letom obračunana akontacija dohodnine v višjem znesku, kot pa znaša njihova davčna obveznost, zato dobijo vračilo preveč plačane akontacije. Zavezanec, ki uveljavlja zgolj splošno olajšavo, prejme najnižjo vračilo dohodnine, medtem ko zavezanec, ki uveljavlja posebno olajšavo za vzdrževanega družinskega člana, dobi vračilo dohodnine v višini skupaj plačane akontacije. Glede na to, da pri upoštevanju vzdrževanega družinskega člana dobimo negativno davčno osnovo, bi bilo smotno, da bi zavezanec vzdrževanega člana upošteval za obdobje 11 mesecev, preostalo olajšavo pa bi lahko koristila druga oseba.

Tabela 11: Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z minimalnim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	10.113,48	10.113,48	10.113,48
Regres za letni dopust	842,79	842,79	842,79
Skupaj letni dohodek	10.956,27	10.956,27	10.956,27
Skupaj prispevki	2.235,08	2.235,08	2.235,08
Skupaj akontacija dohodnine	866,95	866,95	866,95

se nadaljuje

Tabela 11: Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z minimalnim dohodkom (nad.)

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Splošna olajšava	6.519,82	6.519,82	6.519,82
Posebna olajšava		2.436,92	
Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje			591,03
Davčna osnova	2.201,37	-235,55	1.610,34
Odmerjena dohodnina	352,22	0	257,65
Doplačilo/Vračilo	-514,73	-866,95	-609,29

Vir: lastno delo.

4.4.1.2 Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji s povprečnim dohodkom

Izračuni dohodnine za zavezanca v Sloveniji, ki prejema povprečni dohodek, so prikazani v tabeli 12. Za proučevane osebe so narejeni izračuni z različnimi predpostavkami. Oseba 1 uveljavlja zgolj splošno olajšavo, oseba 2 uveljavlja olajšavo za vzdrževanega družinskega člana in oseba 3 uveljavlja olajšavo za dodatno pokojninsko zavarovanje.

Tabela 12: Izračun dohodnine za zavezanca s povprečnim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	20.178,60	20.178,60	20.178,60
Regres za letni dopust	842,79	842,79	842,79
Skupaj letni dohodek	21.021,39	21.021,39	21.021,39
Skupaj prispevki	4.459,47	4.459,47	4.459,47
Skupaj akontacija dohodnine	2.641,51	2.641,51	2.641,51
Splošna olajšava	3.302,70	3.302,70	3.302,70
Posebna olajšava		2.436,92	
Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje			1.179,24
Davčna osnova	13.259,22	10.822,30	12.079,98
Odmerjena dohodnina	2.697,64	2.039,67	2.379,24
Doplačilo/Vračilo	56,13	-601,84	-262,27

Vir: lastno delo.

Iz zgornje tabele je razvidno, da imajo proučevane osebe različno davčno osnovo in odmerjeno dohodnino. Zavezanec, ki uveljavlja zgolj splošno olajšavo, je med letom plačal premalo akontacije dohodnine, zato mora razliko poravnati ob obračunu dohodnine. Zavezanca, ki poleg splošne olajšave uveljavljata še dodatne olajšave, pa dobita vračilo dohodnine.

4.4.1.3 Izračun dohodnine za zavezanca v Sloveniji z visokim dohodkom

Za zavezanca, ki v Sloveniji prejema visok dohodek, so izračuni prikazani v tabeli 13. Pri izračunih veljajo enake predpostavke kot pri zavezancih z minimalnim in povprečnim dohodkom.

Iz primerjalne tabele lahko vidimo, da se davčna osnova in višina odmerjene dohodnine razlikujeta glede na predpostavke. Pri zavezancu z visokim dohodkom na podlagi davčne osnove vidimo, da zavezanec, ki uveljavlja dodatne olajšave, ni v najvišjem dohodninskem razredu, medtem ko zavezanec, ki dodatnih olajšav ne uveljavlja, plačuje dohodnino po najvišji davčni stopnji v Sloveniji. Pri osebi 1 je odmerjena dohodnina v proučevanem obdobju znašala več, kot je zavezanec plačal akontacije med letom, zato mora ob poročanju dohodnine doplačati razliko. Za osebi 2 in 3 pa velja, da je odmerjena dohodnina nižja od plačane akontacije, zato dobita vračilo dohodnine. Za zavezanca z visokim dohodkom ima olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje večji vpliv kot posebna olajšava za vzdrževanega družinskega člana.

Tabela 13: Izračun dohodnine za zavezanca z visokim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	96.000,00	96.000,00	96.000,00
Regres za letni dopust	842,79	842,79	842,79
Skupaj letni dohodek	96.842,79	96.842,79	96.842,79
Skupaj prispevki	21.216,00	21.216,00	21.216,00
Skupaj akontacija dohodnine	23.506,05	23.506,05	23.506,05
Splošna olajšava	3.302,70	3.302,70	3.302,70
Posebna olajšava		2.436,92	
Olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje			2.819,09
Davčna osnova	72.324,09	69.887,17	69.505,00
Odmerjena dohodnina	23.651,91	22.545,65	22.396,60
Doplačilo/Vračilo	145,85	-960,41	-1.109,45

Vir: lastno delo.

4.4.2 Izračun davčne osnovne za zavezance na Hrvaškem

Izračun davčne osnove temelji na obračunu osebnega dohodka zavezanca, zato sem najprej pripravila obračun osebnega dohodka za zavezanca na Hrvaškem. V tabeli 14 so prikazani obračuni za proučevane osebe po hrvaških predpisih. Osnova za izračun osebnega dohodka na Hrvaškem je bruto plača zavezanca, od katere se odštejejo splošna olajšava in prispevki za pokojninsko zavarovanje, da dobimo davčno osnovo, ki jo pomnožimo s stopnjo dohodnine in tako dobimo akontacijo dohodnine. Na akontacijo dohodnine pa apliciramo še davek na dohodnino, ki je odvisen od kraja bivanja zavezanca. Za proučevane osebe sem predpostavila, da živijo v Zagrebu, kjer je davek na dohodnino 18 %. Za osebo z

minimalnim dohodkom opazimo, da njena plača znaša manj kot osebna olajšava, zato od plače ne plačuje akontacije dohodnine in davka na dohodek.

V skladu z Zakonom o minimalni plači (Ur. l. RH, št. 39/2013) je bil znesek minimalne plače na Hrvaškem objavljen v Narodnih novinah št. 122/2017-2781 in je za leto 2018 znašal 3.439,80 HRK, kar pomeni 463,16 EUR. Povprečna mesečna bruto plača pa je v letu 2018 znašala 8.448 HRK, kar pomeni 1.137,50 EUR (Krištof, 2019). Za osebo z višjim dohodkom pa sem predpostavila, da prejema bruto dohodek v višini 45.000 HRK, kar znaša 6.059,14 EUR. Na Hrvaškem izplačilo regresa za letni dopust ni zakonsko določeno, ampak je določeno s kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi. Regres do višine 2.500 HRK, kar znaša 336,62 EUR, ni obdavčen, zato ga ne bomo upoštevali v letni izračun davčne osnove.

Izračuni, ki so pripravljeni na predpostavki, da ima oseba vzdrževane družinske člane, vendar se olajšava ne upošteva pri akontaciji dohodnine, temveč pri letnem obračunu dohodnine. Podatki o višini dohodninske stopnje glede na neto letni dohodek zavezanca so prikazani v tabeli 7.

Tabela 14: Izračun osebnega dohodka po hrvaških predpisih

	Minimalni dohodek (v EUR)	Povprečni dohodek (v EUR)	Visok dohodek (v EUR)
Bruto plača	463,16	1.137,50	6.059,14
Splošna olajšava	511,66	511,66	511,66
Prispevki za pokojninsko zavarovanje (20,00 %)	92,63	227,50	1.211,83
Akontacija dohodnine	0	95,60	1.076,10
Davek na dohodek	0	17,21	193,70
Neto plača	370,53	797,19	3.577,51

Vir: lastno delo.

4.4.2.1 Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z minimalnim dohodkom

Za zavezanca, ki na Hrvaškem prejema minimalni dohodek, so izračuni z različnimi predpostavkami prikazani v tabeli 15. Oseba 1 uveljavlja le osnovno olajšavo, oseba 2 ima vzdrževanega družinskega člana in zanj uveljavlja olajšavo, oseba 3 je del dohodka namenila za donacije in uveljavlja omenjeno olajšavo.

Na podlagi spodnjih izračunov opazimo, da znaša letni dohodek zavezanca, ki na Hrvaškem prejema minimalni dohodek, manj kot osnovna olajšava, kar pomeni, da bi bila v vseh primerih davčna osnova negativna. V tem primeru se šteje davčna osnova 0, zato nanjo ni treba aplicirati stopnje dohodnine in davka na dohodek. Dohodek zavezanca namreč ni obdavčen z dohodnino.

Tabela 15: Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z minimalnim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	5.557,93	5.557,93	5.557,93
Skupaj letni dohodek	5.557,93	5.557,93	5.557,93
Skupaj prispevki	1.111,59	1.111,59	1.111,59
Obračunana akontacija dohodnine in davek na dohodek	0	0	0
Osebna olajšava	6.139,93	6.139,93	6.139,93
Olajšava za vzdrževane družinske člane		2.827,60	
Olajšava za donacije			111,16
Davčna osnova	0	0	0
Odmerjena dohodnina	0	0	0
Davek na dohodek	0	0	0
Skupaj odmerjena dohodnina in davek na dohodek	0	0	0
Doplačilo/Vračilo	0	0	0

Vir: lastno delo.

4.4.2.2 Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem s povprečnim dohodkom

Izračuni dohodnine zavezanca, ki na Hrvaškem prejema povprečni dohodek, so prikazani v tabeli 16. Pri izračunih za izbrane osebe so upoštevane enake predpostavke kot pri zavezancih z minimalnim dohodkom.

Iz spodnje tabele je razvidno, da se davčna osnova, odmerjena dohodnina in davek na dohodek razlikujejo med proučevanimi osebami. Zavezanec, ki uveljavlja osnovno olajšavo, je med letom plačal primerno višino akontacije dohodnine in davka na dohodek, zato nima obveznosti pri letnem obračunu dohodnine. Zavezanca, ki poleg osnovne olajšave uveljavljata še dodatno olajšavo, pa dobita vračilo dohodnine, saj sta skozi leto plačala več akontacije dohodnine in davka na dohodek, kolikor znaša njuna letna odmera.

Tabela 16: Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem s povprečnim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	13.650,02	13.650,02	13.650,02
Skupaj letni dohodek	13.650,02	13.650,02	13.650,02
Skupaj prispevki	2.730,00	2.730,00	2.730,00
Obračunana akontacija dohodnine in davek na dohodek	1.353,72	1.353,72	1.353,72
Osebna olajšava	6.139,93	6.139,93	6.139,93
Olajšava za vzdrževane družinske člane		2.827,60	

se nadaljuje

Tabela 16: Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem s povprečnim dohodkom (nad.)

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Olajšava za donacije			273,00
Davčna osnova	4.780,93	1.952,50	4.507,09
Odmerjena dohodnina	1.147,22	468,60	1.081,70
Davek na dohodek	206,50	84,35	194,71
Skupaj odmerjena dohodnina in davek na dohodek	1.353,72	552,95	1.276,41
Doplačilo/Vračilo	0	-800,78	-77,31

Vir: lastno delo.

4.4.2.3 Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z visokim dohodkom

Za zavezanca, ki na Hrvaškem prejema visok dohodek, so izračuni prikazani v tabeli 17. Pri posameznih izračunih veljajo enake predpostavke kot pri zavezancih z minimalnim in povprečnim dohodkom.

Na podlagi primerjalne tabele pridemo do ugotovitev, da se davčna osnova, višina odmerjene dohodnine in davek na dohodek med posamezniki razlikujejo. Zavezanec, ki uveljavlja osnovno olajšavo med letom plača ustrezno akontacijo dohodnine in davek od dohodka, zato pri letnem obračunu nima obveznosti. Preostala zavezanca, ki koristita dodatno olajšavo, pa med letno plačata več akontacije dohodnine in davka od dohodka, zato pri letnem obračunu dobita vračilo.

Tabela 17: Izračun dohodnine za zavezanca na Hrvaškem z visokim dohodkom

	Oseba 1 (v EUR)	Oseba 2 (v EUR)	Oseba 3 (v EUR)
Plača	72.709,65	72.709,65	72.709,65
Skupaj letni dohodek	72.709,65	72.709,65	72.709,65
Skupaj prispevki	14.541,93	14.541,93	14.541,93
Obračunana akontacija dohodnine in davek na dohodek	15.237,62	15.237,62	15.237,62
Osebna olajšava	6.139,93	6.139,93	6.139,93
Olajšava za vzdrževane družinske člane		2.827,60	
Olajšava za donacije			273,00
Davčna osnova	52.027,79	49.200,19	50.573,60
Odmerjena dohodnina	12.913,23	11.895,30	12.389,72
Davek na dohodek	2.324,38	2.141,15	2.230,15
Skupaj odmerjena dohodnina in davek na dohodek	15.237,62	14.036,45	14.619,87
Doplačilo/Vračilo	0	-1.201,16	-617,74

Vir: lastno delo.

4.4.3 Glavne ugotovitve izračuna dohodnine med proučevanima državama

S pomočjo podatkov izbranih primerov pridemo do spoznanja, da je med proučevanima državama velika razlika že v višini osebnega dohodka. Minimalna plača v Sloveniji je za 45 % višja od minimalne plače na Hrvaškem. Zavezanec z minimalnim dohodkom v Sloveniji na letni ravni zasluži približno 4.551,07 EUR več kot na Hrvaškem. Povprečna plača v Sloveniji pa je za 32 % višja od povprečne plače na Hrvaškem. Zavezanec, ki v Sloveniji prejema povprečni dohodek, na letni ravni zasluži približno 6.527,78 EUR več kot zavezanec na Hrvaškem.

Prav tako kot pri višini plače je med proučevanima državama razlika v višini prispevkov, ki jih zavezanci plačajo od plače. V Sloveniji zavezanec plača 22,10 % prispevkov za socialno varstvo, medtem ko na Hrvaškem višina prispevkov za pokojninsko zavarovanje znaša 20 %. Celotna obdavčitev plač je v Sloveniji višja kot na Hrvaškem, in sicer zavezanec z minimalnim dohodkom v Sloveniji dobi 70 % bruto plače, medtem ko zavezanec na Hrvaškem dobi 80 %. Zavezanci s povprečnim dohodkom v Sloveniji dobijo 66 % bruto plače, na Hrvaškem pa 70 %. Za zavezance, ki prejemajo višji dohodek, pa je odstotek neto plače v primerjavi z bruto še nižji. Obdavčitev plač ni vzpodbudna na strani delodajalcev in delojemalcev.

Državi se v proučevanem obdobju razlikujeta tudi glede izplačila regresa za letni dopust. V Sloveniji je regres do višine 70 % povprečne plače za predpretekli mesec izvzet plačila prispevkov za socialno varnost, medtem ko se akontacija dohodnine obračuna. Na Hrvaškem pa je regres do določenega zneska neobdavčen. Na tem področju je tudi v Sloveniji prišlo do spremembe, in sicer je od leta 2019 naprej regres do višine povprečne plače za predpretekli mesec neobdavčen.

Iz praktičnih primerov izračunov dohodnine za zavezance iz različnih dohodkovnih slojev vidimo, da davčne olajšave pozitivno vplivajo na njihovo davčno obveznost, saj zavezanci v primeru uveljavljanja davčnih olajšav prejmejo vračilo dohodnine. Priporočljivo je, da olajšavo za vzdrževane družinske člane v družini uveljavlja oseba z višjim dohodkom, saj lahko uveljavljanje olajšave pomeni znižanje davčne osnove in posledično tudi nižji dohodninski razred. Olajšava, ki jo v Sloveniji lahko uveljavljajo vsi zavezanci, je olajšava za dodatno pokojninsko zavarovanje, če zavezanec individualno vplačuje premije. Kot vidimo na primerih omenjena olajšava prav tako pozitivno vpliva na doplačilo/vračilo dohodnine. Veliko podjetij za zaposlene plačuje kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje, v tem primeru pa olajšavo uveljavi podjetje in ne posameznik. Na Hrvaškem pa lahko vsi zavezanci uveljavljajo olajšavo za donacije, ki, kot smo videli na primerih, pozitivno vpliva na doplačilo/vračilo dohodnine.

V Sloveniji je dohodnina namenjena zgolj za krepitev državnega proračuna. Hrvaški zavezanci pa so poleg dohodnine, ki je namenjena za financiranje državnega proračuna,

obremenjeni tudi z davkom na dohodek, ki se odmeri za financiranje občinskega proračuna.

Na podlagi izračunov dohodnine za zavezance v obeh državah z različno višino dohodka smo prišli do ugotovitev, da je za zavezance z nižjim dohodkom davčno ugodnejša Slovenija, ker ima najnižji dohodninski razred 16 % obdavčitev dohodka. Za zavezance, ki prejemajo povprečni in visok dohodek, pa je z vidika obdavčitve ugodnejša hrvaška zakonodaja, saj ima nižjo stopnjo obdavčitve.

SKLEP

Obdavčitev dohodkov fizičnih oseb je izredno kompleksno zakonodajno področje vsake države. Pri obdavčitvi dohodkov fizičnih oseb je stališče na strani zavezancev, da država vedno nekaj vzame in na drugi strani zelo malo nudi. Na ravni posamezne države pa je obdavčitev dohodkov fizičnih oseb izjemno pomemben vir za financiranje državnega proračuna. Zato je pri obdavčitvi fizičnih oseb potrebna sinergija med interesi posameznikov in države.

Na področju davka od dohodka fizičnih oseb se zakonodaja v posameznih državah vsakih nekaj let spreminja in dopolnjuje, predvsem na področju števila davčnih razredov in dohodninskih stopenj ter mejne vrednosti posameznih dohodninskih razredov. Na drugi strani pa države dopolnjujejo davčne olajšave in oprostitve, ki pozitivno vplivajo na davčno osnovo in stremijo k zmanjšanju davčne obremenitve zavezanca.

Vsaka država ima davčni sistem urejen z lastnimi zakoni in predpisi, če bi želeli najti dve državi, ki imata identičen davčni sistem, lahko to primerjamo s tem, kot če bi želeli poiskati dve osebi, ki imata identičen DNK, kar je praktično nemogoče. Zaradi razlik med davčnimi sistemi med posameznimi državami je praktično nemogoče natančno primerjati davčna sistema dveh držav. Slovenija in Hrvaška sta nastali v približno enakem obdobju in sta imeli tako rekoč enake predpostavke za sestavo individualne strukture davčnega sistema, saj izvirata iz skupne države, pa vendar ima vsaka izmed držav svoje posebnosti. Z natančno proučitvijo davčnega sistema vsake posamezne države smo ugotovili, da obstaja med državama veliko podobnosti, saj sta obe državi članici Evropske unije in morata slediti smernicam OECD.

Namen magistrskega dela je bila proučitev trenutne ureditve davka od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji in na Hrvaškem ter primerjati obdavčitev fizičnih oseb v proučevanih državah. Na podlagi izračunov sem prišla do spoznanja, da je Slovenija ugodnejša za zavezance z nižjim dohodkom, saj ima prvi dohodninski razred nižjo davčno stopnjo kot na Hrvaškem. Za zavezance z visokim dohodkom pa je z vidika davčnih stopenj ugodnejša Hrvaška, saj ima nižjo davčno stopnjo v primerjavi s Slovenijo.

Na podlagi izbranih primerov sem prišla do ugotovitve, da so davčni zavezanci v obeh državah zelo obremenjeni z višino davkov in prispevkov, ki jih je treba plačevati. Če pogledamo na primeru zavezanca s povprečnim dohodkom v Sloveniji, namreč 35,19 % letnega dohodka nameni za davke in prispevke državi, medtem ko zavezanec na Hrvaškem državi nameni 29,92 % letnega dohodka. Obremenitev letnega dohodka je nižja za zavezanca, ki imajo vsaj enega vzdrževanega družinskega člana.

V trenutnem obdobju, ko je trend iskanja zaposlitve v drugi državi zaradi boljših zaposlitvenih možnosti in višjega zaslužka naraščajoč, je poznavanje obdavčitve fizičnih oseb in morebitnih nižjih davčnih obremenitev pomembno dejstvo, ki posamezniku lahko pripomore pri odločitvi za spremembo države rezidentstva.

LITERATURA IN VIRI

1. Bejaković, P. (2016). Obilježja i promjene oporezivanja dohotka i dobiti u novom tisućljeću. *Porezni vjesnik*, 25(7/8), 114–138.
2. Bratić, V. & Urban, I. (2006). Porezni izdaci u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa*, 30(2), 129–194.
3. Čok, M. & Urban, I. (2007). Distribution of income and taxes in Slovenia and Croatia. *Post-communist economies*, 19(3), 299–316.
4. Čok, M., Stanovnik, T., Cirman, A., Prevolnik Rupel, V., Rant, V. & Gabrijelčič, I. (2012). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
5. Friganović, M. (2016). Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak. *Računovodstvo i porezi u praksi*, 12, 37–53.
6. Galič, J. (2007). *Obdavčitev plač in drugih dohodkov iz zaposlitve po novi davčni zakonodaji*. Lesce: Legat.
7. Jančiev, Z. & Supić, J. (2016). *Hrvatski porezni sustav*. Zagreb: Ministarstvo financija Republike Hrvatske.
8. Javorović, M. (2015). Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj. *Financije i pravo*, 3(1), 83–100.
9. Jurić, K. & Turić, T. (2018). *Statističke informacije 2018*. Zagreb: Državni zavod za Statistiku Republike Hrvatske.
10. Kesner-Škreb, M. & Kuliš, D. (2001). *Porezni vodič za građane*. Zagreb: Institut za javne financije.
11. Ključanin, E. & Zemljič, M. (2004). *Konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja*. Ljubljana: GV založba.
12. Klun, M. (2010). *Davčni sistem*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
13. Kobal, A. (2004). *Dohodnina po novem*. Maribor: Davčni inštitut.
14. Končan, D. & Jeraj, D. (2003). *Vodnik po osebnih davkih*. Ljubljana: Pasadena.
15. Kovač, M. (2004). *Obdavčevanje svetovnega dohodka*. Maribor: Davčni inštitut.

16. Krištof, M. (2019). *Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća i bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za 2018*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
17. Mercina, J. (2015). Davčno rezidentstvo, tokrat malo drugače in pravilno. *Davčno-finančna praska*, XVI(7/8), 17–19.
18. Mijatović, N. (2007). Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka. *Revija za socialnu politiku*, 14(3/4), 289–311.
19. Ministarstvo financija. (2015a). *Oporezivanje dohotka od kapitala* (10. izd.). Zagreb: Ministarstvo financija.
20. Ministarstvo financija. (2015b). *Oporezivanje dohodka od osiguranja* (7. izd.). Zagreb: Ministarstvo financija.
21. Ministarstvo financija. (2015c). *Oporezivanje drugog dohotka* (7. izd.). Zagreb: Ministarstvo financija.
22. Ministrstvo za finance. (2014). *Mednarodno obdavčevanje, brošura o mednarodni obdavčitvi posameznikov* (1. izd.). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
23. Ministrstvo za finance. (2016). *Drugi dohodki po zakonu o dohodnini* (2. izd.). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
24. Ministrstvo za finance. (2017). *Obvestilo o lestvici za odmero dohodnine in olajšave za leto 2018*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
25. Ministrstvo za finance. (2018a). *Bilten javnih financ*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
26. Ministrstvo za finance. (2018b). *Brošura o dohodku iz dejavnosti* (5. izd.). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
27. Ministrstvo za finance. (2018c). *Obdavčitev dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
28. Ministrstvo za finance. (2019). *Odmera dohodnine za leto 2018* (1. izd.). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
29. Ministrstvo za finance. (brez datuma a). *Dohodek iz kapitala, obresti, dividende in dobiček iz kapitala*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
30. Ministrstvo za finance. (brez datuma b). *Dohodek iz oddajanja premoženja v najem*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
31. OECD. (2000). *Vzorčni sporazum o davkih na dohodek in na premoženje za izogibanje dvojnemu obdavčevanju*. Ljubljana: MFB Consulting – Zbirka Denar.
32. OECD. (2011). *Taxins wages 2009-2010: special feature: wage income tax reforms and changes in tax bourdens 2000-2009*. Paris: OECD Publishing.
33. OECD. (2017). *Model tax convention on income and capital: condensed version 2017*. Paris: OECD Publishing.
34. OECD. (2018). *Central government personal income tax rates and thresholds*. Paris: OECD
35. Ott, K., Kesner-Škreb, M., Kuliš, D., Bubaš, Z., Bajo, A., Bejaković, P. & Mikić, M. (2001). *Javne financije u Hrvatskoj* (2. izd.). Zagreb: Institut za javne financije.

36. Pajntar, N. (2015). *Dohodnina in kmetijstvo*. Ljubljana: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
37. Statistični urad Republike Slovenije. (brez datuma). *Povprečne mesečne plače po: kohezijskih in statističnih regijah, Slovenija, letno*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__07_trg_dela__10__place__02_07726_kaz_place/0772610S.px/table/tableViewLayout2/.
38. Svilar, B. & Šircelj, A. (1998). *Zakon o dohodnini (ZDoh) s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
39. Šimović, H. (2012). Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji. *Revija za socialnu politiku*, 19(1), 1–24.
40. Škof, B., Wakouing, B., Tičar, B., Kobal, A., Jerman, S. & Ferčič, A. (2007). *Davčno pravo*. Maribor: Pravna fakulteta.
41. Uljanić, I. & Bartolec, S. (2015). Osebni odbitek – značajke, povijesni pregled i izmene. *Porezni vjesnik*, 1, 46–72.
42. Urad vlade za informiranje. (2006). *Davčna reforma za boljši jutri*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
43. Zakotnik, I. (2004). *Zakon o dohodnini (ZDoh-1), uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV založba.
44. Zrinušić, Z. & Vuraić Kudeljan, M. (2016). Porezna reforma. *Porezni vjesnik*, 12, 27–43.